

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยสงฆ์วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 สภาพรวมการจัดการเรียนการสอนใน ส ป ป.ลาว
- 2.2 แผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนใน ส ป ป.ลาว
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - 2.3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน
 - 2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- 2.4 องค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอน
 - 2.4.1 การวางแผนการสอน
 - 2.4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4.3 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 2.4.4 การวัดผลและประเมินผล
- 2.5. ความหมายของการจัดการเรียนการสอน
 - 2.5.1 กระบวนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.5.1 การสอนแบบบูรณาการ
 - 2.5.3 การจัดการเรียนการสอนมโนทัศน์
 - 2.5.4 การจัดการเรียนการสอนของกานเย
 - 2.5.5 การจัดการเรียนการสอนเน้นความจำ
- 2.6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 สภาพรวมการจัดการเรียนการสอนใน ส ป ป. ลาว

การศึกษาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนลาวบ้านคาเผ่า ได้มีเงื่อนไขเล่าเรียนและแสวงหาความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ประเทศ ชาติให้ในวันยังมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ไปโดยมีจุดประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาตามความคาดหวังของแผนยุทธศาสตร์เพื่อการเจริญเติบโตและลบล้างความทุกข์ยากแห่งชาติและความคาดหวังของแผนปฏิบัติงานแห่งการศึกษาเพื่อทุกคนที่กำหนดไว้ตั้งแต่ปี 2006-2007 เพื่อสืบต่อปฏิบัติงาน 3 แผนงาน ดังนี้⁵

1. แผนงานขยายโอกาสการเข้าเรียน
2. แผนงานปรับปรุงคุณภาพและความสอดคล้องกับประเทศ
3. แผนงานบริหาร และการคุ้มครองการศึกษา

1. แผนงานขยายโอกาสการเข้าเรียน (การงานสามัญศึกษา)

1.1 อนุบาลศึกษา

1.1.1 ปรับปรุงและขยายห้องเรียนเด็ก และโรงเรียนอนุบาลด้วยการขยายห้องติดกับประถมให้มีจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนได้เพิ่มขึ้นทุกเมืองโดยเฉพาะคือการศึกษาที่อยู่ห่างไกลชอกหลีก (ชนบท) ขยายโอกาสให้แก่เด็กอายุ (3-5) ปีได้มีความพร้อมทางการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลได้เพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซนต์ และสร้างเงื่อนไขให้เด็กอายุ 5 ปี ในเขตห่างไกลชอกหลีก ที่ไม่มีโรงเรียนอนุบาลได้เตรียมพร้อมด้านการเรียนห้องเตรียมประถมได้เพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซนต์

1.1.2. ขยายศูนย์ดูแลเด็กในเขตชนบทโดยมีส่วนร่วมของอำนาจการปกครอง และองค์การจัดตั้งมหาชนและชุมชนและส่งเสริมให้เอกชนลงทุนใส่การงานเลี้ยงเด็กให้ได้หลายขึ้น

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ , แผนพัฒนาการศึกษา 20ปี (2001-2010), (พิมพ์ นครหลวงเวียงจันทน์ 2007), หน้า 39.

1.2 ประถมศึกษา

1.2.1 สืบต่อให้สิทธิการศึกษาขั้นประถมพร้อมทั้งปลูกสร้างโรงเรียนประถม
ขึ้นใหม่และบำรุงรักษาโรงเรียนที่มีอยู่แล้วให้ได้มาตรฐานและยกระดับโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน
ประถมสมบูรณ์ด้วยการจัดตั้งการเรียนการสอนให้ควบคุมในเขตชนบทต่าง ๆ

1.2.2 จัดตั้งการเรียนด้วยหลากหลายรูปแบบ ขยายกลุ่มโรงเรียน จัดตั้งการ
จัดการเรียนการสอนนอกระบบในเขตชนบท เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษา

1.2.3 สืบต่อปรับ และขยายการสร้างโรงเรียนประถมไปสู่เขตชนบท ให้มี
โรงเรียนขนาด 2 หรือ 3 ห้องเรียน ด้วยวิธีการสอนครบ 5 ชั้นเรียน (ป1-ป5) เพื่อให้เด็กในเกณฑ์อายุ
6-10 ปีได้จบชั้นเรียนประถม

1.2.4 ปลูกระดมทุนขยายและผลักดันให้อำนาจแก่ผู้ปกครองนักเรียนและ
ชุมชนเข้าใจต่อความสำคัญของการศึกษาให้ความร่วมมือประกอบเป็นเจ้าการในการส่งบุตรหลาน
เข้าเรียนเพื่อสนองการเรียนการสอนในท้องถิ่นของตน

1.2.5 สร้างสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนให้ได้ดีโดยเฉพาะอาคาร
สถานที่ห้องเรียนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงาม

1.2.6 ปลูกระดมขนขยายหาแหล่งทุนมาสร้างโรงเรียนและห้องพักพนักงานครู
อาจารย์และนักเรียนสำหรับสถานที่ที่มีความจำเป็น

1.3 มัธยมศึกษา

1.3.1 ขยายโรงเรียนมัธยมตอนต้น และตอนปลายขึ้นในที่สถานที่ที่มีความ
จำเป็นพร้อมกับจัดตารางในการเข้าเรียนให้เป็นระบบและเอาใจใส่ขยายห้องเรียนมัธยมในชนบท
เพื่อให้ได้รับการศึกษาหลายชั้น

1.3.2 ปรับปรุงและขยายห้องเรียนมัธยมตอนปลาย ในเขตที่มีนักเรียนแออัด
เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานหลายชั้น

1.3.3 สืบต่อส่งเสริมโรงเรียนมัธยมตอนต้นและตอนปลายเข้ากันให้เป็นมัธยม
สมบูรณ์ให้หลายชั้นเพื่อลดอัตราจ้างและการแก้ไขปัญหาที่ครูยังไม่เพียงพอกับการจัดการเรียน
การสอน

1.4 การงานด้านอาชีวศึกษาและอบรบวิชาชีพ

1.4.1 สืบต่อปรับปรุงโรงเรียนวิชาชีพต่างแขวง (จังหวัด) ขยายโรงเรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าเข้าเรียนวิชาชีพในระดับขั้นต้น-ชั้นกลางและการฝึกอบรมวิชาชีพในด้านต่าง ๆ ให้ได้หลายขึ้น

1.4.2 ปรับปรุงและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสายพิเศษ (ภาคบทย-ภาคคำ หรือวันเสาร์-อาทิตย์) ในโรงเรียนอาชีวศึกษาในแห่งต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารแก่สังคมได้ดี

1.4.3 ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานและการฝึกอบรมวิชาชีพตามในแผนปฏิบัติงานการศึกษาเพื่อทุกคน

1.4.4 ติดตามและแนะแนววิชาชีพและวิชาเรียนให้แก่นักเรียนผู้ที่ได้ผ่านการคัดเลือกเข้าเรียนต่ออยู่ภายในและต่างประเทศ

1.5 การงานด้านการศึกษาขั้นสูงและมหาวิทยาลัย

1.5.1 เอาใจใส่ติดตั้งปฏิบัติโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยสุพานวงค์และมหาวิทยาลัยจำปาสักเพื่อให้สามารถรับเอนักศึกษาเข้าเรียนใหม่ตามแผนที่วางไว้และค้นคว้าออกแบบเพื่อยกระดับโรงเรียนวิชาชีพปากปากและโรงเรียนวิชาชีพ สหวันนะเขตเป็นวิทยาลัยเทคนิค

1.5.2 สืบต่อประกอบพนักงาน ครู-อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเข้ารับรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ

1.5.3 เตรียมเปิดหลักสูตรปริญญาโทสาขาภาษาลาว วรรณคดีภาษาอังกฤษและการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน สาขาวิชาอุตสาหกรรมโยธา (การก่อสร้าง) สาขาวิชาอื่น ๆ

1.5.4 ปรับปรุงและส่งเสริมการจัดตั้งการเรียนการสอนสายพิเศษ (ภาคบทย-ภาคคำ หรือวันเสาร์-อาทิตย์) ในภาควิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้บริการแก่สังคมให้ดี

2. แผนงานปรับปรุงคุณภาพและความสอดคล้องกับประเทศ

2.1 การบำรุงครูสอน

2.2 ปรับปรุงอัตราส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอนจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนของแต่ละชั้นให้ได้ตามมาตรฐานที่วางไว้

2.3 สืบต่อบำรุงครูประจำการใน 6 แขวง (จังหวัด) เพื่อคัดเลือกเอาครูสอนจากสถาบันสร้างครูไปฝึกอบรมการสอนวิชาคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์อยู่ภายในประเทศและนอกประเทศ

2.4 จัดตั้งปฏิบัตินโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่มีต่อครูให้ครบถ้วน เช่น การเบิกจ่ายเงินเดือน เป็นต้น

2.5 สืบต่ออบรมวิธีการสอนในช่วงชั้นประถมศึกษาและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ให้ครูทุกชั้นทุกสาขาทั้งภาครัฐและเอกชน

2.6 อบรมการใช้หลักสูตรขั้นการเตรียมประถมให้แก่ครูผู้สอนชั้นอนุบาลที่ยังไม่เคยได้อบรม

2.7 จัดตั้งการประชุมวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2.8 สร้างโครงการเสริมสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับผลร้ายของยาเสพติดและเอดส์

2.9 อบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้วิชาการเมือง ใน 47 เมือง (อำเภอ) เพื่อสอนและฝึกอบรมครูสอนมัธยมตอนต้น-ปลายเกี่ยวกับการปฏิบัติโครงการหลักสูตรใหม่

3. แผนงานบริหาร และการคุ้มครองการศึกษา

3.1 สืบต่อจัดตั้งเผยแพร่ มติของประชุมที่ 8 ของพรรคอย่างกว้างขวาง

3.2 ทบทวนหลักสูตรวิชาคุณสมบัติการศึกษา ศึกษาพลเรือนและวิชาการเมือง

3.3 เอาใจใส่ติดตามเอาใจใส่เก็บสภาพแนวคิดและการเคลื่อนไหวของพนักงานครู-นักเรียนนักศึกษาในขอบเขตที่ตนรับผิดชอบ

3.4 สร้างเงื่อนไขอำนวยความสะดวกให้กับองค์การจัดตั้งมหาชนต่าง ๆ เช่น สหพันธ์แม่หญิง ชาวหนุ่ม เป็นต้น

3.5 ผลักดันกระบวนการกีฬาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

2.2 แผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส ป ป.ลาว

การพัฒนาการศึกษาเป็นจุดสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มการลงทุนของรัฐบาลเพื่อประกอบส่วนในการสร้างสังคมดังนั้นการศึกษาจึงได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน⁶

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการค้นคว้าปฏิรูประบบสามัญศึกษาจาก 11 ปี (5+3+3) ให้มาเป็นระบบ 12 ปี (5+4+3)

2.2 สืบต่อทบทวนและแก้ไขตำราเรียนและคู่มือการเรียนการสอนของชั้นประถมให้สำเร็จตามแผนการพัฒนาการศึกษา

2.3 เตรียมและทบทวนแก้ไขตำราเรียนและคู่มือของชั้นมัธยมตอนต้นตอนปลายตามแผนปฏิบัติงานโครงการแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 สืบต่อปรับปรุงหลักสูตรทั้งในระบบและนอกระบบให้ดีกว่าเก่าเพื่อยกระดับของการศึกษาให้ดีขึ้น

2.5 เพื่อพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอายุ 5 ปีในชุมชนครอบครัวและศึกษาสภาพและความต้องการนำใช้หลักสูตรและแผนจัดประสบการณ์ของชั้นเลี้ยงเด็ก-อนุบาลของครูผู้สอน

2.6 สืบต่อปรับปรุงหลักสูตรการเคลื่อนไหวเสริมหลักสูตรและนอกหลักสูตร เช่น การคัดเลือกนักเรียนเก่ง ประกอบการศึกษา การกีฬา ศิลปะการศึกษา เอดส์ศึกษา สุขศึกษา เทคโนโลยี การสื่อสาร และการต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน

2.7 ค้นคว้าปรับแก้หลักสูตร (8+3) (11+2) (11+3) ของอาชีวศึกษาให้มีความสอดคล้องและมีการต่อเนื่องเพื่อสามารถเชื่อมต่อหลักสูตรขั้นสูงและปริญญาตรีได้

2.8 ดำเนินการปฏิบัติหลักสูตรระดับคุณภาพการศึกษาของครูอาจารย์ในโรงเรียนสร้างครูจากชั้นกลางเป็นชั้นสูง ฝึกอบรมการนำใช้หลักสูตรระดับโรงเรียนสร้างครูจากชั้นกลางมาเป็นวิทยาลัย

2.9 เตรียมการพัฒนาบำรุงครูตามแต่ละขั้นตอนให้เทียบเท่า (11+2) และระบบ (11+3)

2.10 ปฏิบัติระเบียบการประเมินผลหลักสูตรแบบใหม่เพื่อรับประกันคุณภาพความถูกต้องของแต่ละหลักสูตรวิชาชีพที่สอนในโรงเรียนต่าง ๆ

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ , บทสรุปการปฏิบัติแผนพัฒนาการศึกษา , (พิมพ์ที่นครหลวงเวียงจันทน์ 2007), หน้า 31.

2.11 ผลักดันการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและส่งเสริมด้านอาชีวศึกษาเพื่อรับใช้สังคมและการแข่งขันฝีมือแรงงาน

2.12 สืบต่อติดตามการประเมินผลหลักสูตรชั้นสูงและปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเอกชน

2.13 ติดตามเสนอข้อตักเตือนการก่อตั้งสภาพประกันคุณภาพและวุฒิการศึกษาระดับชาติของมหาวิทยาลัยแห่งชาติ

2.14 ตรวจสอบและปรับปรุงคืนหลักสูตรชั้นสูงของภาควิชาต่าง ๆ และปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีระบบพิเศษในบางคณะสาขาวิชาที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรแห่งชาติ

2.15 สร้างโรงเรียนให้เป็นสิ่งจูงใจแก่ผู้สอนและผู้เรียนหลายชั้นทำให้โรงเรียนมีสนามกีฬา และสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ

2.16 ส่งเสริมนักเรียนเก่ง และนักเรียนที่มีพรสวรรค์พิเศษให้มีเงื่อนไขในการเรียนต่อระดับสูงขึ้นไป

2.17 ปรับปรุงระเบียบการวัดผลและประเมินผลในการเลื่อนชั้นทุกสายทุกสาขาวิชาให้ได้ดีขึ้น

2.18 ยกระดับความสามารถด้านการสอนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมเป็นต้น

2.19 ทดลองนำเอาเทคโนโลยี (ICT) เข้ามาช่วยสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดีขึ้น

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้มีนักทฤษฎีคิดค้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom 1976) ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนไว้ดังนี้

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา

พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่ได้รับรู้ไว้และระลึกสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการเปรียบดั่งเทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ที่สามารถเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถเปิดฟังหรือ ดูภาพเหล่านั้นได้ เมื่อต้องการ
2. ความเข้าใจเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือ การกระทำอื่น ๆ
3. การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้
4. การวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถคิด หรือ แยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน
5. การสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ
6. การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสินใจ ตีราคา หรือ สรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับก็ได้

2. จิตพิสัย (Affective Domain) (พฤติกรรมด้านจิตใจ)

ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม

พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้

ด้านจิตพิสัย จะประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่

1. การรับรู้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้านั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น
2. การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว
3. การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น
4. การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป แต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจจะยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า
5. บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัวให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องจึงงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคนคนจะรู้ตัวช่วยอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท)

พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ และพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ชั้น ดังนี้⁷

1. การรับรู้เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ
2. กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ
3. การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

⁷ บลูม (Bloom 1976) อ้างใน ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน, (กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2535), หน้า 115 – 117.

4. การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

5. การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วองไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่ พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือพิษยาต่าง ๆ หรือ อุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็น การเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการ เปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้

2.3.2 ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา (Multiple Intelligence)

ในการเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมอง ในด้านการใช้ ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนา ความสามารถได้เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรี หรืออื่น ๆ แต่กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็กโง่” แต่ความจริงถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่า ที่เห็นทั่วไป เพื่อเป็นการตอบโจทยนี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา ” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมาในวงการศึกษาคาร์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขาวนปัญญาใหม่ว่า “ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมี ความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหาเพื่อจะ หาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้ ”⁸ คาร์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เขาวนปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์ เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ประเภทด้วยกัน แต่คาร์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่าอาจจะมีมากกว่า 8 ประเภทโดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไปซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของ

⁸ คาร์ดเนอร์ (Gardner) อ้างในทิสนาเชมมณี , ศาสตราจารย์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545), หน้า 86

ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้เมื่อผสมผสานออกมาแล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

2. เชาวน์ปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสมเองได้อธิบายถึงเชาวน์ปัญญาไว้ว่าประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ ได้แก่

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

3. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้ 1.1 องค์ประกอบของทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา (เชาวน์ปัญญา 9 ด้าน)

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเชาวน์ปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ 9 ด้าน อย่างละเอียด ดังนี้⁹

- 1.สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
- 2.สติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)
3. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
4. สติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)
5. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
6. สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
7. สติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
8. สติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Nationalism Intelligence)

1.2 การประยุกต์ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญากับการสอนในชั้นเรียน
ทิสนา เขมมณี กล่าวว่า การมองและเข้าใจเชาวน์ปัญญาในความหมายที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน

⁹ พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”. ศึกษาสาส์น, 30 (1) (มกราคมมิถุนายน 2546), หน้า 109-119

ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีปัญหาไปใช้ในการเรียนการสอน มีหลากหลาย ดังนี้¹⁰

1. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเชาวน์ปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเชาวน์ปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเชาวน์ปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถ หรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

2. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูงควรต้องแตกต่างไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

3. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จึงควรจะเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาควิชาในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่า ในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

4. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

¹⁰ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 98-90.

และที่สำคัญ คือไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผล การเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้านและในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินใน สภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านนั้น ๆ การ ประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ ที่สัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้ สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขavnปัญญาหลาย ๆ ด้านและสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เขavnปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ ซึ่งสัมพันธ์กับเขavnปัญญาด้านใด มากเพียงไร

ในความคิดของผู้จัดทำคิดว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญาข้างต้น เชื่อความบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป ซึ่งการจัดการศึกษาแผนกบาลี ก็ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งในด้านความสามารถทางสมอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแล้ว จัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมความสามารถ ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการ ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญ คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรวัด ความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้านนอกจากการวัดด้านความจำแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุด

2.3.4 ทฤษฎีการสอนแบบ 4 MAT

ระบบการสอนแบบ 4 MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธี (Bernice Mc Carthy) เมื่อปี 1980 จึงถือว่าเป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎี พหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน

เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ 4 MAT จะได้ประเด็นหลักของแนวคิด ซึ่งสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้¹¹

1. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี 4 แบบ ได้แก่

1.1 ผู้เรียนแบบที่ 1 (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบงานทำร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

1.2 ผู้เรียนแบบที่ 2 (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จากการรับ ข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการ คิดไตร่ตรอง

1.3 ผู้เรียนแบบที่ 3 (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่ง ต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ুবคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

1.4 ผู้เรียนแบบที่ 4 (IF) ชอบค้นหาว่าเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้จาก ความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

2. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี 4 แบบเพื่อตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกันบทบาทที่ 1 ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย กระตุ้นการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน โดยการให้เขาได้สังเกตคิดไตร่ตรองสัมผัสครู นำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็นและอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจ ใช้สถานการณ์จำลองการอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียน แบบที่ 1 (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาของ 4 MAT ในชั้น WHY จะเป็นการกระตุ้นช่วยเหลือโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทิ้งปริศนาให้นักเรียนขบคิด

¹¹ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ ศึกษาการพัฒนาครูปีที่ 2 ฉบับที่ 7. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009> [16 ต.ค. 2554].

จนเกิดการตั้งคำถามถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในชั้น What หรือชั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ 2 ครู คือผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหา ที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ 2 นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบ ที่ 2 (WHAT) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ 3 ครู คือโค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้นักเรียนลงมือทำจาก ของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ให้นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึง เปรียบเสมือนโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้นักเรียนกระหาย อยากลงมือปฏิบัติบทบาทนี้ผู้เรียนแบบที่ 3 (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ 4 ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้ นักเรียนได้ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนด สถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่นถ้าไม่เป็นแบบนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นแบบนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว จะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วย กระดาษทิชชู เมื่อถึงขั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วงอกมันจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบที่ ใบหรือถ้าไม่ใช่กระดาษทิชชูจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเพาะในห้อยกับเพาะกลางแจ้งถ้าเพาะในห้อยไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถ้าเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะ เป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วย ตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และ ผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในขั้น IF นี้ นักเรียน จะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ได้

3. รูปแบบการสอนทั้ง 4 แบบจะมี 8 เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก คือเริ่ม จากเทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป 8 ขั้นตอน

ในความคิดของผู้จัดทำ คิดว่าทฤษฎีนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ 4 MAT เข้ากันได้กับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่ง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมองทั้งสองซีก ซึ่งจะ ช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเอง

ได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และบรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สามารถนำไปใช้ ในการเรียนการสอน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคน เก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนสอน

แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ ที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน
2. เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้
3. เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนครอบคลุมอย่างรอบด้าน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับผู้เรียน สำหรับในการจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีการและหลายเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่อง ได้เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่¹²

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจ เป็นประโยชน์ต่อตัว ผู้เรียนหรือไม่

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิด ได้รวบรวมความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่ ซึ่ง ทิศนา แหม่มฉวี (2543) ได้นำเสนอแนวคิดในการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดีๆ ผู้เรียนก็

¹² กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, (กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ, ม.ป.ป.

ไม่สามารถรับได้ ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าปล่อยให้ผู้เรียนนั่งนานๆ ในไม่ช้าผู้เรียนก็จะหลับหรือคิดเรื่องอื่นๆ แต่ถ้าให้มีการเคลื่อนไหวทางกายบ้างก็จะทำให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ดังนั้น กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา ต้องเป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไปทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกที่จะคิด

2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม

2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่เกิดความหมายต่อตนเองโดยกิจกรรมดังกล่าวควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยปกติการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นี้มักเกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำอื่นๆ อยู่แล้ว เช่น กิจกรรมทางกาย สติปัญญา และสังคม ทุกครั้งที่ครูให้ผู้เรียนเคลื่อนที่ เปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม ผู้เรียนจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกตามมาด้วยเสมอ อาจเป็นความพอใจ ไม่พอใจ หรือเฉยๆ

จากแนวคิดที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นที่มาของการนำเสนอชื่อ “CIPPA” ซึ่งระบอบองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) โดยครูสร้างกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย¹³

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ และการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกด้วย

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมาย

การระบอบองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆ อันเป็นการแสดงความสำคัญของผู้เรียน เป็นตัวอักษรย่อ “CIPPA” นี้เพื่อให้ง่ายที่จะจำและนำไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติได้โดยสะดวก

การจัดการเรียนการสอนทั่วไป ครูสามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามแนวทาง ต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างความรู้ (Construct) จากความคิดพื้นฐานที่เชื่อว่า ในสมองของผู้เรียนมิได้มีแต่ความว่างเปล่า แต่ทุกคนมีประสบการณ์เดิมของตนเอง เมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่ สมองจะพยายามปรับข้อมูลเดิมที่มีอยู่โดยการต่อเติมเข้าไปในกรณีที่มีข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่ไม่มีความขัดแย้งกัน แต่ถ้าขัดแย้งกันก็จะปรับโครงสร้างของข้อมูลเดิมเพื่อให้สามารถรับข้อมูลใหม่ได้ ซึ่งอาจทำให้โครงสร้างของข้อมูลเดิมเปลี่ยนแปลงไป และถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้ที่สร้างได้นั้นออกมาด้วยคำพูดของตนเอง การสร้างความรู้นั้นก็สมบูรณ์ ดังนั้น ถ้าครูสามารถออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำตามแนวความคิดนี้ ผู้เรียนก็จะสามารถสร้างความรู้ได้ พฤติกรรมที่ครูควรออกแบบในกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน มีดังนี้

1.1 ให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิม

1.2 ให้ผู้เรียนได้รับ /แสวงหา/รวบรวมข้อมูล/ประสบการณ์ต่างๆ

1.3 ให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูล ทำความเข้าใจ และสร้างความหมายข้อมูล

ประสบการณ์ต่างๆ โดยใช้กระบวนการคิดและกระบวนการอื่นๆที่จำเป็น

1.4 ให้ผู้เรียนได้สรุปจัดระเบียบโครงสร้างความรู้

¹³ อ้างแล้วในหน้า 22.

1.5 ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ

ในกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป ครูสามารถออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องตามลำดับขั้นตอนต่างๆ ในขณะที่ให้ความรู้ โดยเปลี่ยนบทบาทจากที่เคยบอกความรู้โดยตรง ให้ผู้เรียนบันทึกหรือคัดลอกเป็นการใช้คำสั่งและคำถามดำเนินกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเตรียมสื่อการสอนที่เป็นตัวอย่างเครื่องมือหรือการปฏิบัติงานในลักษณะต่างๆ เป็นข้อมูลหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เข้าใจ ครูอาจชี้แนะข้อมูลที่ควรสังเกตและวิธีการจัดระบบระเบียบโครงสร้างความรู้ให้ เช่น สอนให้เขียนโครงสร้างความรู้เป็นแผนผังที่ตนเองเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องใด เช่น ให้อธิบายแผนผังความคิดที่ตนเองเขียนขึ้นตามความเข้าใจ หรือให้เล่าถึงสิ่งที่เรียนรู้โดยครูใช้คำถามหรือคำสั่งเป็นสื่อ และมีการเสริมแรงอย่างเหมาะสมในภายหลังก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความสนุก และต้องการเรียนรู้อีก

2. การจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้กระทำการสิ่งต่างๆ หรือการกระทำบางสิ่งบางอย่าง ดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ได้แก่ การพูดคุยอภิปรายกับเพื่อน กับครู หรือผู้เกี่ยวข้องกับการทำงาน ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลบางอย่างที่ผู้เรียนต้องการได้

2.2 ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น กำหนดให้ผู้เรียนสำรวจอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบริเวณโรงเรียน

2.3 ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น กำหนดให้ผู้เรียนสังเกตการกินอาหารของสัตว์หรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของต้นไม้ชนิดต่างๆ

2.4 ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อสารสนเทศ วัสดุ และเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ให้ผู้เรียนไปหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ หรือให้อ่านใบความรู้ ใบงาน หรือใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ในการเรียน

3. การจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวอวัยวะหรือกล้ามเนื้อต่างๆ เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน โดยกล้ามเนื้อที่เคลื่อนไหวอาจเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

3.1 กล้ามเนื้อมัดย่อย เช่น การพิมพ์ดีด ร้อยมาลัย พับกระดาษ วาดรูป เย็บผ้า ใช้ไขควง เขียนแบบ เรียงตัวหนังสือ ปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์

3.2 กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น กิจกรรมย้ายกลุ่ม ย้ายเก้าอี้ จัดโต๊ะ ทบโลหะ ตอกตะปู ยกดึง ก่ออิฐ ฉาบปูน ขุดดิน ฯลฯ¹⁴

4. การจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระบวนการทำงาน กระบวนการอื่นๆ โดยครูจัดกิจกรรม สถานการณ์ หรือกำหนดให้ผู้เรียนหาข้อมูลหรือความรู้โดยใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือ

ผลของการเรียนรู้ นอกจากผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเหล่านี้ เพื่อหาข้อมูลหรือความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตนเองในโอกาสอื่นๆ เปรียบเหมือนการให้เครื่องมือในการจับปลากับชาวประมงแทนที่จะเอาปลามาให้ เมื่อชาวประมงมีเครื่องมือจับปลาแล้วย่อมหาปลากินเองได้ หรือวางแผนจัดสรรเวลาของการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือได้ลงมือแก้ไขงานบางอย่างในขณะที่ลงมือปฏิบัติงาน ซึ่งต้องใช้การพิจารณาข้อมูลรอบด้านเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ข้อสำคัญคือ ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้สรุปขั้นตอนในการทำงาน ผู้เรียนต้องบอกได้ว่า การทำงานนี้เสร็จได้ เขาใช้ขั้นตอนและวิธีการใดบ้าง แต่ละขั้นตอนมีปัญหาและอุปสรรคใด เขาใช้วิธีการใดแก้ปัญหา และได้ผลของการปฏิบัติออกมาอย่างไร พอใจหรือไม่ ถ้ามีการทำงานอย่างนี้อีกในครั้งต่อไปเขาจะปฏิบัติอย่างไร

อีกประเด็นหนึ่งคือ การใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน ต้องแบ่งหน้าที่การทำงาน สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมทำให้งานชิ้นนั้นสำเร็จ มิใช่ให้ผู้เรียนมานั่งรวมกลุ่มกันแต่ทำงานแบบต่างคนต่างทำ เพราะผู้เรียนจะได้มีโอกาสรับทราบทบทวนของตนเองในการทำงานร่วมกับคนอื่น ตลอดจนรู้วิธีการจัดระบบระเบียบการทำงานในกลุ่มเพื่อให้กลุ่มบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป ก็จะสามารถใช้กระบวนการกลุ่มนี้ในการทำงานกับคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมที่ผู้เรียนเป็นสมาชิกอยู่ได้

5. การจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้กระทำสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 ได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลาย หรือ

5.2 ได้ฝึกฝนพฤติกรรมการเรียนรู้จนเกิดความชำนาญโดยครูจัดสถานการณ์แบบฝึกหัด หรือโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความชำนาญในการที่จะนำเอาความรู้นั้นมาใช้เป็นประจำในชีวิตจริง

การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้เป็นประเด็นที่มีความสำคัญแต่กลับเป็นจุดอ่อนของการจัดการเรียนการสอนของไทยทุกระดับ เพราะมีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมการนำความรู้ ความ

เข้าใจที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนการสอนผู้เรียนยังขาดการฝึกฝนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดที่กล่าวถึงข้างต้น สามารถใช้ได้กับการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาและทุกระดับชั้น เพียงแต่ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่ต่างกันจะมีลักษณะที่เอื้ออำนวยให้ครูออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในจุดเด่นที่ต่างกัน คือ

1. รายวิชาที่มีเนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์และการนำเอากฎเกณฑ์ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ หรือการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ครูสามารถใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองโดยใช้วิธีสอนแบบอุปนัย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำกฎเกณฑ์ที่ทำความเข้าใจได้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพราะผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง

2. รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้จากการค้นคว้าทดลอง และการอภิปรายโดยใช้หลักเหตุผล เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีโอกาที่จะได้สร้างความรู้เองโดยตรง เพียงแต่ครูต้องรู้จักการใช้คำถามที่ช่วยและเชื่อมโยงความคิด ประกอบกับการได้มีโอกาสทำการทดลอง เป็นการปฏิบัติร่วมกัน ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อสร้างความรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ทำการมาอยู่แล้ว

3. รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ข้อมูลที่มีลักษณะช่วยให้ออกความคิดเห็นได้ เช่น วิชาสังคมศึกษา และวรรณคดีเป็นลักษณะพิเศษที่ครูจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดกิจกรรมการใช้ความคิด อภิปราย นำไปสู่ข้อสรุป เป็นผลของการเรียนรู้และการสร้างนิสัยยอมรับฟังความคิดเห็นกัน เป็นวิถีทางที่ดีในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

4. รายวิชาที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก เช่น วิชาพลศึกษาและการงานอาชีพ ครูควรใช้โอกาสดังกล่าว ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการทำงาน

5. รายวิชาที่ส่งเสริมความคิดจินตนาการ และการสร้างสุนทรียภาพ เช่น วิชาศิลปะและดนตรี นอกจากจะมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ผู้เรียนยังมีโอกาสได้สร้างความรู้ และความรู้สึกที่ดี ผ่านกระบวนการทำงานที่ครูออกแบบไว้ให้

การจัดการเรียนการสอน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญ และผู้ที่มีบทบาทที่สุดในการจัดการเรียนการสอนคือครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่จัดประสบการณ์ให้เด็ก และ

การจัดประสบการณ์นั้นครูควรคำนึงถึงบรรยากาศ ความเหมาะสมและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน
 ด้วยในการจัดการเรียนการสอน มีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้หลายท่าน

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาไว้คือ
 การจัดกระบวนการเรียนให้สำคัญพอกับเนื้อหา ซึ่งเน้นแนวทางให้โดยเน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
 ควบคู่ไปกับทฤษฎีและครูควรใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึก
 นักเรียนร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหาและเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน¹⁵

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่า การเรียนการสอนต้องอาศัยการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรม
 ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่วนการเรียน หมายถึง การจัดดำเนินการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน
 เกิดการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยตนเอง¹⁶

กรมวิชาการ ได้เน้นการจัดการเรียนการสอน โดยการฝึกนักเรียนให้มีนิสัยในการ
 ใช้ทักษะกระบวนการในการแสดงออกทุกๆด้าน 9 ขั้นตอน ดังนี้¹⁷

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดและลำดับขั้นตอนปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
7. ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้ความหมายของการสอนและปัจจัยที่
 เกี่ยวข้องกับการสอนที่ดีต่อไป¹⁸

¹⁵ เกษณี ผลประพจน์, พฤติกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1,(สถานีราชภัฏ
 รำไพพรรณี, 2535), หน้า 45.

¹⁶ บุญชม ศรีสะอาด,วิธีการสอนทั่วไป และทักษะการสอน,(กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2546),หน้า11-2.

¹⁷ กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหลักสูตรแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา,
 (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ ศุภสภา, 2535),

¹⁸ การศึกษากรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร , (กรุงเทพฯ: งานผลิต
 สื่อการเรียนการสอน, 2546), หน้า 2.

1. การสอน หมายถึง กระบวนการที่ใช้ชักนำหรือทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อจะได้บรรลุปรัชญาการศึกษา การสอนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติต่อผู้เรียนโดยตรง โดยมีครูผู้สอนเป็นตัวละครสำคัญของความสำเร็จในการจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอน และมีปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของการสอน วิธีสอนและสื่อการเรียน

วิจารณ์ ศรีโสภา ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กร่วมกันทำ ถ้าจะแยกออกเป็น 2 ส่วนคือการเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เด็กทำและการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ครูทำแต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสอง อย่างต้องทำไปพร้อม ๆ กัน จึงจะเรียกว่าการเรียนการสอน

พงษ์ศักดิ์ อินทรามะ ที่กล่าวไว้ว่า การสอนคือ กระบวนการจัดให้เกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนเป็นพฤติกรรมของผู้สอน การเรียนเป็นพฤติกรรมของผู้เรียนการเรียนอาจจะเกิดขึ้นโดยไม่มีการสอนก็ได้ และการสอนอาจเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนก็ได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนจัดเพื่อให้ นักเรียนมีผลการเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนที่กำหนดไว้ใน

1. การเตรียมการสอน

วิเชียร นพพลกรัง กล่าวว่า การเตรียมการสอนของครูทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่าจะ ให้เด็กเรียนรู้อะไร มากน้อยเพียงใด และให้เขาเรียนรู้สิ่งต้องการโดยวิธีการใดบ้าง ซึ่งการเตรียมการสอนแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ¹⁹

เตรียมการสอนแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

- 1) การเตรียมการสอนระยะสั้น ประกอบด้วยเตรียมจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลและตัวผู้เรียน
- 2) การเตรียมการสอนระยะยาว สิ่งที่ต้องเตรียม คือ ศึกษาหลักสูตร ศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน ฯลฯ และศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผล

3. แผนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงแผนการสอนตาม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536 ว่า แผนการสอนในที่นี้รวมถึงบันทึกการสอนด้วย ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ

¹⁹ วิเชียร นพพลกรัง, “การบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา บริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543). หน้า 12.

ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ด้านประสบการณ์ ด้านความสนใจ ความเอาใจใส่ความมานะอดทนและความขยันในการเรียน ด้านความสามารถในการเรียนรู้หรือเข้าใจและด้านความต้องการของนักเรียน²⁰

4. บันทึกการสอน

กิตติมา ปรีดีดิถก กล่าวว่า บันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบ ของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก ซึ่งผู้สอนจะทำบันทึกไว้เป็นวันหรือสัปดาห์ก็ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นคู่มือในการสอนแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด ส่วนรายละเอียดของบันทึกการสอนประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์และการวัดผลประเมินผล²¹

5. การจัดตารางสอน

กิตติมา ปรีดีดิถก กล่าวว่า การจัดตารางสอนเป็นตารางกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ในระยะหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับเวลา หลักสูตรและหลักการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญาพรวงศ์อนุตรโรจน ซึ่งกล่าวว่า ตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา และเวลาที่จะเรียนโดยละเอียดประจำวัน ตลอดสัปดาห์ ซึ่งหลักในการจัดตารางสอนคือ จัดให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร พิจารณาการจัดตารางสอนตามธรรมชาติของแต่ละรายวิชา จัดให้มีเวลาที่นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดวิชาที่เป็นทฤษฎีและมีการคำนวณไว้ในภาคเช้ามากกว่าภาคบ่ายและควรพิจารณาถึงครู อาจารย์ เช่น ความสะดวกที่จะเข้าสอนการมีเวลาว่างต่างกันเพื่อการประชุมหารือ

โดยสรุปแล้ว การจัดการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี การนำเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนประกอบ เช่น การจัดกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ มีสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนยังสามารถให้เด็กออกไปศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียน เพื่อลดความจำหรือความเบื่อหน่ายของการเรียนได้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นหาในสิ่งที่ตนเองสนใจและต้องการจะหาความรู้เพิ่มเติมได้อีกด้วย

²⁰ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , การประถมศึกษา ๑, (กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา ๑, 2546), หน้า 32.

²¹ กิตติมา ปรีดีดิถก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น , (กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต , 2542), หน้า 61.

2.4. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนโดยต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการสอนล้วนมีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ มีนักวิชาการหลายท่าน ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

พันทิพา อุทัยสุข และชมนาด เชื้อสุวรรณทวี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนไว้สอดคล้องกันว่ามี 3 ขั้นตอน คือ²²

1. ขั้นการเตรียมการสอน เป็นการวางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการสอน กำหนดจุดมุ่งหมาย
2. ขั้นการดำเนินการเรียนการสอน เป็นการปฏิบัติการตามแผนการสอนที่วางไว้
3. ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรม เกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมี องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอนและการประเมินผล²³

สมคิด สร้อยน้ำ ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียน การสอนสำคัญดังต่อไปนี้²⁴

1. ครูหรือผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการสอน เพราะจะทำให้ การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเตรียมการสอนของครูจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง คุณภาพของผู้เรียนนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพในการสอนของครูโดยตรง
2. นักเรียนหรือผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอนและจะขาดไม่ได้ เพราะถ้าหากไม่มีผู้เรียนการเรียนการสอนจะไม่เกิดขึ้น ครูจำเป็นจะต้องรู้จักผู้เรียนก่อนและองค์ประกอบที่เกี่ยวกับผู้เรียน

²² พันทิพา อุทัยสุข, การสอนคณิตศาสตร์ “การจัดระบบการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์”, (กรุงเทพฯ : ขวนพิมพ์, 2539), หน้า 151-158.

²³ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2542), หน้า 54)

²⁴ สมคิด สร้อยน้ำ, หลักการสอน, อุดรธานี: คณะครุศาสตร์, (สถาบันราชภัฏอุดรธานี, 2542)

3. หลักสูตรประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทาง ที่ต้องการส่วนสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดผลและประเมินผล

4. วิธีสอน วิธีการที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งใช้เทคนิคการสอน เนื้อหาวิชาและสื่อการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการสอนในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ

5. สื่อการสอน สื่อการสอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบของการเรียนการสอน เป็น ตัวกลางที่ช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของการสอนได้รวดเร็วขึ้น ปัจจุบันสื่อการสอน หมายถึง วัตถุ สิ่งของ บุคคล ตลอดจนเทคนิคและวิธีการ

6. การประเมินผล การเรียนการสอนจะบรรลุจุดประสงค์ของการสอนหรือไม่นั้น ผู้สอนสามารถทราบได้จากการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลจะต้องประเมินผลทั้งผู้เรียนและระบบการสอนของครูว่าเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับนักวิชาการและ นักการศึกษาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การวางแผนการสอน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดผลและประเมินผล

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบการวิจัยมีรายละเอียด ดังจะได้นำเสนอในหัวข้อต่อไป

1) การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอน การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะแผนการสอนจะทำให้มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนดีขึ้นและมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะครูต้องเตรียมการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าจึงทำให้การสอนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน รวมทั้งจุดประสงค์ของบทเรียนและเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน เพราะครูสามารถทราบได้จากแผนการสอนว่าผู้เรียนได้เรียนอะไรบ้างและสอนอะไรไปแล้ว ครั้งต่อไปควรนำสิ่งไหนมาสอนผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสอนครั้งต่อไป

สุพิน บุญชูวงศ์ ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน การทำกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก ถ้าต้องการประสิทธิภาพมีการคิดล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ก่อนหลัง ถ้าเป็นกิจกรรมใหญ่ ๆ ก็

บันทึกความคิดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการเตือน ความจำแม้แต่เรื่องเล็ก ๆ หากมีการวางแผนไว้ เป็นอย่างดีก็จะทำให้งานบรรลุจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ได้²⁵

เอกศักดิ์ บุตรลับ ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน ในการทำงานทุกอย่าง สิ่งหนึ่งซึ่ง น่าจะต้องมาเป็นอันดับแรกก็คือ การวางแผนและการเขียน แผนนั้นออกมาให้ปรากฏเป็นลาย ลักษณ์อักษร ในการจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ครูจะต้องมีเทคนิคและวิธีการสอนที่มุ่ง พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้²⁶

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็น การเตรียมการสอนวิชาหนึ่ง วิชาใดล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกำหนดการ สอนและแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร²⁷

กาญจนา บุญส่ง ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน การสอน เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้นผู้สอนต้องมีเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและ การสอนจะมีประสิทธิภาพ ได้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์อย่างลึกซึ้ง²⁸

วัฒนาพร ระจับทุกซ์ ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน แผนการ โครงการที่จัดทำเป็น ลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการ เตรียมการสอนอย่างเป็น ระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และ จุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁹

อรุณี สถิตยภัคกุล ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน เอกสาร ที่แสดงถึงการเตรียมการ จัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งของครูไว้ล่วงหน้า โดยระบุถึงจุดมุ่งหมาย เนื้อหาการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน สื่อที่ใช้การวัดผลไว้อย่างสอดคล้อง³⁰

²⁵ สุพิน บุญชูวงศ์, หลักการสอน, (กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์, 2545), หน้า 126.

²⁶ เอกศักดิ์ บุตรลับ, ครูและการสอน, เพชรบุรี คณะครุศาสตร์, (สถาบันราชภัฏ เพชรบุรี, 2537), หน้า 421-422.

²⁷ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, การพัฒนาหลักสูตร, หลักการและแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์สันเพรส 2539), หน้า 162.

²⁸ กาญจนา บุญส่ง, หลักการสอน, เพชรบุรี สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, (โครงการตำราวิชาการราชภัฏ เฉลิมพระเกียรติ, 2542), หน้า 153.

²⁹ วัฒนาพร ระจับทุกซ์, การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ดอก อ้อ, 2541), หน้า 1.

³⁰ อรุณี สถิตยภัคกุล, การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, นครศรีธรรมราช, (สถาบัน ราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2542), หน้า 91.

นิรมล ศตวุฒิ และคณะ ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน คือ การกำหนดแนวทางหรือ การกำหนดทิศทางหรือการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่บรรจุประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือ อีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นคู่มือการสอนหรือเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอน ให้เป็นไปตามหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและการวัดผลและประเมินผล³¹

สรุปได้ว่าการวางแผนการสอน คือ การนำกระบวนการและนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมาวางแผนล่วงหน้าเพื่อเตรียมลงมือปฏิบัติจริงโดยให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา สภาพ ปัญหา ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน ลำดับชั้นการสอน วัสดุอุปกรณ์การวัดผลและประเมินเพื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะครูเป็นตัวเครื่องจักร สำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมี คุณภาพนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

สุพิน บุญขวงค์ ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียน เข้าไปมีส่วนร่วมและทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายที่ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น การออกแบบในการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเรียนและมีความเข้าใจต่อการ เรียนในเรื่องนั้นๆ³²

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนด³³

จรัส กาอินทร์ ได้ยกตัวอย่างว่า การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เกี่ยวกับวิชา พระพุทธศาสนาไว้ดังนี้³⁴

³¹ นิรมล ศตวุฒิ และคณะ , ประสบการณ์ภาคสนามในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์, 2544), หน้า 45).

³² สุพิน บุญขวงค์, หลักการสอน,เรื่องเดียวกัน หน้า 74.

³³ อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง 2537), หน้า 73.

1. การวิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์
2. การเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริง
3. การแสดงบทบาทสมมติ
4. การเชิญวิทยากรมาบรรยาย
5. การยกตัวอย่างจากนิทานหรือตัวละครในวรรณคดี
6. ใช้กิจกรรมลูกเสือ ขวากาชาด มุ่งเน้นการสร้างคุณธรรม
7. เกมส์ต่าง ๆ
8. พิธีกรรมทางศาสนา
9. การร่วมกันทำงานกลุ่ม
10. การอภิปรายรายการไต่สวน
11. เพลงและบทกลอน
12. การประกวดต่าง ๆ เช่น วาดภาพ มารยาทงาม ควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็ก

สนใจปฏิบัติตนเป็นคนดี

ศุภวัฒน์ เอมโอช ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า ดังนี้³⁵

1. ต้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด และควรให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
2. ไม่ยึดหลักสูตรเป็นบรรทัดฐานตายตัว แต่ต้องสามารถยืดหยุ่นได้ตาม ความเหมาะสมกับสถานการณ์
3. มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า จะช่วยทำให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างราบรื่นบรรลุจุดมุ่งหมายได้
4. ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน นั่นคือ จัดให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยการกระทำ และให้ได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักแก้ปัญหา เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นนิสัยติดตามผู้เรียนไป สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ และทำให้การเรียนมีความหมายมากยิ่งขึ้น
5. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทั้งทางด้านพันธุกรรม วยความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนแต่เป็นตัวแปรในการ เรียนรู้ของ

³⁴ จรัส กาอินทร์, ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง, รายงานการค้นคว้า วาอิสระศึกษา ศาสตร์บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540), หน้า 27-28.

³⁵ ศุภวัฒน์ เอมโอช, หลักการสอน จันทรบุรี, (สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, 2539), หน้า 52-54.

ผู้เรียน ผู้สอนจะเกณฑ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เท่ากันทั้งหมดคงเป็นไปไม่ได้ ต้องค้นหาเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ สื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

6. ส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียนให้ครบทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย มิฉะนั้นแล้วผู้เรียนจะพัฒนาไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร

7. ควรเริ่มจากการเรียนรู้สิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว จากบทเรียนที่ง่ายไปหายาก หรือเริ่มจากสิ่งที่ป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่ป็นนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

8. ควรเริ่มจากตัวอย่างไปหาเกณฑ์ จะทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อสรุป หรือค้นคว้าความจริงได้ รวมทั้งเกิดความคิดรวบยอดได้ดีด้วย เช่น การสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

9. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย แก่ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำและผู้ตาม อันประกอบด้วยคารวะธรรม สามัคคีธรรมและ ปัญญาธรรม ซึ่งผู้เรียนจะได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

10. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการแสดงความคิดเห็น ผู้สอนควรใจกว้าง ยอมรับฟังคำถาม และความคิดเห็นของผู้เรียน ไม่ควรแสดงท่าทางเบือนหน้าหรือ ตัดบท ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น งานศิลปะ ภาษา ดนตรี เป็นต้น

11. สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน เช่น การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ห้องเรียนให้สะอาด สวยงามและร่มรื่น ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีอารมณ์ดี เป็นกันเองกับผู้เรียน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียน เป็นต้น

12. ต้องมีการเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต้องการกำลังใจ ในการดำเนินงานเสมอ ผู้สอนไม่ควรจะละเลยในการให้กำลังใจแก่ผู้เรียน อาจเป็นการให้รางวัล คำชมเชย หรือแสดงออกด้วยท่าทางการยอมรับ ไม่เบือนหน้า

13. การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ดังนั้น ผู้สอนควรคิดค้นเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนให้หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนสนใจ

สมคิด สร้อยน้ำ ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิด ประสบการณ์และเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง³⁶

³⁶ สมคิด สร้อยน้ำ, หลักการสอน, หน้า 222.

วัฒนาพร ระงับทุกข์ ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ การสอนที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้เนื้อหาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ³⁷

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรต้องคิดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย³⁸

นอกจากนี้กรมวิชาการได้ยกตัวอย่างนำเสนอลักษณะของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไว้เช่น มุ่งให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชี้แจงลักษณะที่น่าสนใจในหลัก พระพุทธศาสนา มุ่งสนองความต้องการและช่วยแก้ปัญหาของบุคคลและสังคมจัดให้มีระบบ การฝึกหัดอบรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ให้มีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยในสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กและพิธีกรรมต่าง ๆ

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การลงมือปฏิบัติจริงในด้านการจัด การเรียนการสอน และจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จริงและเกิดทักษะในกระบวนการ ต่าง ๆ ตลอดจนผู้เรียนได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นการปฏิบัติจริง

3) การผลิตและ การใช้สื่อการเรียนการสอน

การผลิตและ การใช้สื่อการเรียนการสอน หลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยสื่อการเรียน การสอนหรือวัสดุและอุปกรณ์การสอน ๆ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน จึงทำให้สื่อการเรียน การสอนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนต่อผู้เรียนและผู้สอนในระดับหนึ่ง เพื่อกระตุ้น ความสนใจต่อสิ่งที่เรียนเป็นเครื่องมือ มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ สื่อการเรียน การสอนไว้ดังนี้

³⁷ วัฒนาพร ระงับทุกข์ , การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ดันอ้อ, 2542), หน้า 91.

³⁸ ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , ครูมือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับ, (กรุงเทพฯ : ฟิสิก เซ็นเตอร์, 2544), หน้า 85.

3.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน จริยา เหนียนเฉลย ได้กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งหมายถึง การนำวัสดุ เครื่องมือและวิธีการมาเป็นสะพานเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาไปยังผู้เรียนได้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมาย³⁹

ธำรง บัวศรี ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ช่วยทำให้เห็นภาพที่เกิดขึ้นในอดีตได้โดยนำมาแสดงให้เห็นในรูปของภาพยนตร์ และเทปบันทึกภาพและเสียงเป็น นอกจากนี้ในแง่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน⁴⁰

วัฒนาพร ระงับทุกข์ ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ ให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือ เร็วยิ่งขึ้น⁴¹

กิตานันท์ มลิทอง ได้กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี⁴²

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่าย และรวดเร็วครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกสื่อใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน⁴³

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคณะ ได้กล่าวว่า สื่อการเรียน การสอน หมายถึง เป็นสื่อหรือตัวกลางที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิดทักษะและเจตคติระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนที่เป็นผู้กระทำ หรือใช้สื่อเพื่อให้เกิดความรู้ทักษะกระบวนการและความรู้สึกรู้สีกินคิดต่าง ๆ บรรลุมาตรฐานของ การเรียนรู้⁴⁴

³⁹ จริยา เหนียนเฉลย, เทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อกรุงเทพฯ, 2542), หน้า 14.

⁴⁰ ธำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา (กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา 2542), หน้า 285).

⁴¹ วัฒนาพร ระงับทุกข์, การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ดันอ้อ , 2541), หน้า 117.

⁴² กิตานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาและวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 89.

⁴³ ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์ 2544), หน้า 100.

⁴⁴ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และคณะ , แหล่งการเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา, (กรุงเทพฯ : เสริมสินปริเพรส ชิสเต็ม, เมธิพิสส์, 2545), หน้า 9.

กิดานันท์ มลิทอง⁴⁵ ได้สรุปสื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

ธำรง บัวศรี ให้ความหมายว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ ตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตร⁴⁶

กิติมา ปรีดีดิล กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึงวัตถุ อุปกรณ์สิ่งของภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสื่อตัวกลางการเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนการสอน เนื่องจากสื่อเป็นตัวกลางระหว่างครูผู้สอนกับ ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนตามที่ครูผู้สอนต้องการจุดประสงค์ที่ตั้ง

3.2 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน นั้นมีมากมายหลายชนิดและได้พัฒนาให้เกิดความทันสมัยอยู่เสมอตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มีนักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้กำหนดและจัดแบ่งประเภทสื่อการเรียนการสอนไว้หลายท่าน

กรมวิชาการ ได้กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนมี 2 อย่าง คือ

1. สื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนา หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพุทธศาสนาพระไตรปิฎกฉบับประชาชน พจนานุกรมพุทธศาสตร์ หนังสือรวบรวมพุทธศาสนาสุภาษิต และหนังสือคู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา

2. สื่อการเรียนการสอนประเภทโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน เช่นภาพ แผนภูมิ สไลด์ ภาพยนตร์ วิดุกะฉายเสียง วิดุกะโทรทัศน์ วีดิทัศน์ หุ่นจำลอง เป็นต้น⁴⁷

⁴⁵ กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย., (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์., 2547), หน้า 75.

⁴⁶ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการระบบการสอนงานและอาชีพ ., หน้าที่ 1-5. (กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์., 2548), 172,

⁴⁷ กรมวิชาการ , ศูนย์พัฒนาหลักสูตรแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,) 2535, หน้า 261-263.

อภา บุญช่วย ได้กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. สื่อที่แสวงหาได้จากสิ่งแวดล้อม เช่น หาได้จากส่วนของพืช สัตว์ ธรรมชาติ
2. สื่อที่ดัดแปลงจากวัสดุเหลือใช้ เช่น หุ่นกระดาษ ภาพจากนิตยสาร ขวดเพาะเมล็ดพืช สิ่งประดิษฐ์จากกล่องกระดาษ สิ่งประดิษฐ์จากขวดพลาสติก สิ่งประดิษฐ์จากกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
3. สื่อที่ผลิตหรือสร้างขึ้น เช่น บัตรคำและแถบประโยค สมุดภาพ แผ่นป้ายสำลี ป้ายนิเทศ
4. สื่อสำเร็จรูปที่ครูจัดหา เช่น แผนที่ ลูกโลก เครื่องชั่งน้ำหนักโทรทัศน์ โปรตอน เป็นต้น⁴⁸

จากแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน คือ การสร้างสื่อหรือนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ประสบการณ์จริงของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงนับว่าสื่อการสอนเป็นสิ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้สื่อการสอนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความหมายของบทเรียนได้ตรงตามที่ครูผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อการสอนนั้นจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ก็ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้ทั้งนั้น

4) การวัดและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการ ผลการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีแก้ไขของข้อบกพร่องและจุดอ่อนของในด้านต่างๆ รวมทั้งวิธีการวัดผลและประเมินผลมีนักวิชาการได้กล่าวไว้หลายท่านดังนี้

⁴⁸ อภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 106-107.

4.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

วนิดา เดชตานนท์ และคณะ ได้กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง เป็นกระบวนการในการตัดสินใจการวินิจฉัย การตีราคาหรือการสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการวัดเป็นหลักและวิจารณ์ตาม ประกอบการพิจารณา⁴⁹

ประเสริฐ ธรรมโวหาร ได้กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และเพื่อการตัดสินใจผลการเรียนรู้ของนักเรียน จัดเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่ง จួយให้ครูได้ทราบระดับความเจริญงอกงามของเด็กแต่ละคน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ เจตคติและการปฏิบัติตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพียงใดหรือไม่⁵⁰

วิราพร พงศ์อาจารย์ ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง เป็นกิจกรรม ที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับครูอาจารย์ , ในการจัดการศึกษา เพราะนอกจาก จะเป็นกระบวนการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนแล้วยังเป็นกระบวนการในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของคนว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด⁵¹

สมคิด สร้อยน้ำ ได้กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การเรียนการสอนจะบรรลุจุดประสงค์ของการสอนหรือไม่นั้น ผู้สอนสามารถทราบได้จากการ ประเมินผล ซึ่งการประเมินผลจะต้องประเมินผลทั้งผู้เรียนและระบบการสอนของครูว่าเป็น อย่างไรมีข้อบกพร่องตรงไหนเพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขซึ่งควรใช้วิธีการต่าง ๆ หลาย วิธีการเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลสมบูรณ์ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้⁵²

ธนวัฒน์ ธิติชนานนท์ ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง เป็นกระบวนการที่สำคัญของการจัดการศึกษา ครูสามารถนำเอาการวัดผลประเมินผล ไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนา ติดตามและตัดสินใจผลทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวัดผลประเมินผลยังมี

⁴⁹วนิดา เดชตานนท์ และคณะ, การประเมินผลการเรียน, พิมพ์ครั้งที่3, (นครราชสีมา: ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา, 2540), หน้า 5.

⁵⁰ ประเสริฐ ธรรมโวหาร, หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, 2542), หน้า 166.

⁵¹ วิราพร พงศ์ อาจารย์, การประเมินผลการเรียน, พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์ , (สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2542), หน้า 1.

⁵² สมคิด สร้อยน้ำ, หลักการสอน, หน้า 222.

บทบาทสำคัญต่อการวางแผน การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การจัดกลุ่มผู้เรียน การแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอนและการตัดสินผลการเรียน⁵³

พิชิต ฤทธิ์จรูญ การวัดผล (measurement) หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือ สัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือ คุณภาพของคุณลักษณะที่จะวัด⁵⁴

สมนึก ภัททิยธนี ได้ให้คำนิยาม การวัดและประเมินผลดังนี้ การวัดผล (measurement) หมายถึง กระบวนการปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ อย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์หรือข้อมูล ส่วนการประเมินผล(Evaluation) หมายถึง การตัดสิน หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใด อย่างหนึ่ง⁵⁵

พิสนุ พองศรี ได้กล่าวถึง การวัดและการประเมิน การวัด(measurement) หมายถึง การ กำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามวิธีการหรือเครื่องมือที่กำหนดขึ้นโดย เชิงปริมาณโดยตรง และ การประเมินผล(Evaluation) หมายถึงกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่ง หนึ่งสิ่งโดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้⁵⁶

วสิน กาญจนวนิชย์กุล การวัดผล หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับวัตถุ สิ่งของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เป็นตามกฎและการประเมินผลเป็นกรรมวิธีของการวางแผนการ เก็บรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือก ต่าง ๆ⁵⁷

การวัดและประเมินผล คือ การตรวจสอบผู้เรียนและนำผลที่ได้มาปรับปรุงในการเรียน การสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดเป็นค่าเกณฑ์ในการ วัดผล⁵⁸

⁵³ชนวัฒน์ ชิตินานนท์ , หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา นครราชสีมา,คณะครุศาสตร์, (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2548), หน้า 1.

⁵⁴พิชิต ฤทธิ์จรูญ, หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่4, (กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ เอ้า ออฟ เฮอร์ มีสท์, 2551), หน้า 3.

⁵⁵สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 6, (พิมพ์ที่ ประสานการพิมพ์, 2551), หน้า 1-3.

⁵⁶พิสนุ พองศรี, การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ , พิมพ์ครั้งที่ 5, (พิมพ์ที่ บริษัท ด้านสุทธ วิชาการพิมพ์ จำกัด, 2551, หน้า 2-3.

⁵⁷วสิน กาญจนวนิชย์กุล, การวัดและการประเมินผลการศึกษา, (พิมพ์ที่ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549), หน้า 7.

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล คือ กระบวนการกำหนดค่าและกระบวนการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผล เป็นเครื่องมือ อันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการตัดสินใจของครูผู้สอนกับนักเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติในการปรับปรุงตามเป้าหมายของการเรียนการสอน

4.2 วิธีการใช้วัดและประเมินผล

วัฒนาพร ระงับทุกข์ กล่าวไว้ว่า วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีแนวทางการประเมิน ๓ แนวทาง คือ การประเมินจากสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน มีสาระสำคัญตามลำดับดังนี้⁵⁹

1. การประเมินจากสภาพจริง การประเมินจากสภาพจริงเป็นการประเมิน ที่เน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหาการแสดงออก รวมถึงวิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติโดยการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน การจัดนิทรรศการ การแสดง การทดลอง การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอนหรือผู้ปกครอง การนำเสนอรายงานวิธีการที่ใช้ประเมิน ได้แก่ การสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบ รายบุคคลหรือกลุ่ม การทำงานกลุ่ม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลจากการประเมิน ตนเองของผู้เรียน ผลการทดสอบจากแบบสอบถาม รวมทั้งการประเมินผลผลิต การสรุปผล การประเมินจะใช้ข้อมูลจากหลายส่วนและใช้เกณฑ์คุณภาพประกอบกันด้วย ดังนั้นการตัดสิน ผลการเรียนการสอนจึงยุติธรรมตรงตามความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนและมีความน่าเชื่อถือ

การประเมินจากสภาพจริงมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ มีผลงานและเกณฑ์ ประเมินที่ชัดเจน เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น เน้นงานที่มีความหมายต่อผู้เรียนเอง ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกรักของงานต่อผลงาน ผลงานเกิดจากการที่ผู้เรียนบูรณาการความรู้ที่มีอยู่ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สภาพจริง ผู้เรียนใช้ความสามารถในการคิดระดับสูง เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและผู้เรียน ครูผู้ประเมินและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์กันในทางที่ดี

⁵⁹ วัฒนาพร ระงับทุกข์, การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ดัน อ้อ, 2541), หน้า 63 – 77.

2. การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินภาคปฏิบัติ คือ การประเมิน ความสามารถในการทำงานของผู้เรียนภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริง มากที่สุด การประเมินภาคปฏิบัติสามารถประเมินได้ ๓ ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิตและประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสานกัน

ลักษณะสำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติ คือ การกำหนด วัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีการทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีการออกคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์ในการให้คะแนนที่ชัดเจนและ มีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวเกี่ยวกับวิธีการใช้วัดและประเมินผล สรุปได้ว่าการวัดและการประเมินผลมีวิธีการเลือกใช้ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ เช่น การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบของผลงานหรือกระบวนการทำงาน และการทำข้อสอบ ซึ่งขั้นตอนการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการวัดเพื่อค้นคว้าพัฒนาสมรรถภาพ ของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ของผู้เรียน การพัฒนาของผู้เรียนเป็นการเพิ่มแรงจูงใจหรือเสริมแรงในการเรียนและความสนใจ ของผู้เรียนในการเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ผู้มีหน้าที่ในการวัดและประเมินผล ต้องมีคุณธรรมจรรยาบรรณในการวัดเพื่อให้ผลการวัดที่ต้องถือได้ คือ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ รอบคอบ ขยัน อดทน

2.5 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

2.5.1 การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจในการเรียนการสอนการที่ผู้เรียนจะรู้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการที่ผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของอาจารย์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีดังนี้

1. จัดเนื้อหาวิชาให้มีความยากง่ายเหมาะสมและเป็นไปตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนตามความสามารถ นอกจากนี้ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

2. เลือกวิธีการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนด้วย ทั้งนี้ยังหมายถึงการเลือกใช้อุปกรณ์การ

สอนต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น ตัวอย่าง รูปภาพ การตีความจากแผนภูมิการใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ

3.จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติรวมทั้งให้ผู้เรียนได้รับทราบผลก้าวหน้าของการทำงานนั้นด้วย นอกจากนี้การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงาน ยังเป็นการฝึก ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน โดยผู้สอนจะต้องค่อยๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานด้วย

4.แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนรวมทั้งเกณฑ์การประเมินผล กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนขึ้นอยู่กับความพยายาม หรือความสนใจในการเรียนและความรับผิดชอบของผู้เรียนต่อการทำงานเพื่อนำไปสู่ผลของรางวัล มากกว่าความสามารถเฉพาะตัว

5.จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนย่อยๆ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษามาก่อนและความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาซึ่งหมายรวมถึงสอนในแต่ละจุดประสงค์ให้ต่อเนื่องกันในจำนวนที่เหมาะสมมากกว่าที่จะสอนรวมๆ กันทั้งหมดโดยไม่มีเป้าหมาย

6.เลือกและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียน การให้งานที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ไม่อยากทำและเห็นว่าเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ การที่ผู้สอนรู้จักการสังเกตผู้เรียนจะมีส่วนช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

7.สนับสนุน หรือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มผู้สอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนได้สอดคล้องกัน โดยการวางแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีประสบการณ์ในหลายๆ ด้าน

8.ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการศึกษาจากเนื้อหาการเรียนรู้ ในการนำไปใช้ในชีวิตจริงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนควรมีพฤติกรรม ดังต่อไปนี้ เพื่อแสดงว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่ได้รับจากผู้สอน คือ

1) การเรียนรู้ในด้านความจำ ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลต่างๆ ได้จากการอ่านตำราจากการพบเห็น หรือได้ฟังอยู่เสมอๆ จากวิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

2) การเรียนรู้ในด้านแนวคิด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จาก การเรียนและนำมาจัดเป็นกลุ่ม เป็นพวกรวมทั้งบอกเหตุผลได้ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงให้เกิด

การเรียนรู้ในเรื่องต่อไป เช่น เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่อง “การบริหาร” ผู้เรียนจะสามารถแยกความแตกต่างของขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งบอกลักษณะหรือองค์ประกอบของการบริหารได้

3) การเรียนรู้ในด้านความจำและสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้ผู้เรียนจะต้องเรียนและจดจำในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้และสามารถพูดหรือกล่าวในสิ่งที่จำมาได้ถูกต้อง เช่น การท่องจำหลักธรรมคำสอน

4) การเรียนรู้ในด้านการพูดและการเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถเขียนหรือบรรยายโดยใช้ภาษาของตนเองในการอธิบายหรือการสรุปเรื่องราวได้อย่างเข้าใจ จากข้อมูลต่างๆ เช่น จากการดูภาพยนตร์ จากการฟัง หรือข้อคิดจากผู้อื่น

ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีการสอน มีความเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการสอนซึ่งหมายถึงมีความสามารถในการกระตุ้น เสริมแรง สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ รวมทั้งการกำหนดปัญหาหรือการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักกันคิด แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังพุทธวิธีการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้ มี 4 วิธี คือ⁶⁰

1.สนทนสนทนา ชี้แจงให้ชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเหมือนจูงมือไปให้เห็นกับตา

2.สมมติพนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับอยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

3.สมมุติเตนนา เราใจให้อาจหาญแกลั่วกล้า คือ ปลุกใจให้กระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งานไม่หวั่น ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก

4.สมมุปีสนนา ปลอบโลมใจให้สดชื่นร่าเริงคือบำรุงจิตใจให้เข้มแข็งเบิกบานโดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ ที่จะได้รับและทางก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไปทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกัน ปรึกษาหารือกันทำงานด้วยกัน จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของผู้เรียนในทุกๆด้านด้วย **2.3.1**
กระบวนการเรียนรู้ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมาย

⁶⁰ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์, 2542), หน้า 158-159.

สำคัญเพื่อมุ่งพัฒนาคนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริงที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

2.5.2 กระบวนการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อมุ่งพัฒนาคนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริงที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

กระบวนการสอนที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. ขั้นนำ สร้างความสนใจ เตรียมพร้อมที่จะเรียน

2. ขั้นจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมตามหลักการต่อไปนี้

- ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Construct)
- ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ช่วยกันเรียนรู้ (Interaction)
- ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (Participation)
- ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ไปพร้อมกับการสรุปข้อความรู้และได้ผลงาน

(Process /Product)

- ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ (Application)

3.ขั้นวิเคราะห์ ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายจากการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นผลงาน ข้อความรู้และกระบวนการเรียนรู้

4.ขั้นสรุปผลและประเมินผล สรุปผลประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการสอนที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 หลักการสอนคือ

วิธีสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธีสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนที่เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันไปในลักษณะของ วัฏจักรนอกจากเรียนแบบวัฏจักรแล้วการเรียนรู้จากกลุ่ม (Cooperative Learning) ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสืบเสาะหาความรู้มีอยู่ 4 ขั้นตอนคือ

1. การนำเข้าสู่บทเรียน (Engagement) ขั้นนี้จะมีลักษณะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน เช่น การซักถามปัญหา การทบทวนความรู้การกำหนดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในการเรียนการสอน และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อจบบทเรียน

2. การสำรวจ (Exploration) ขั้นนี้จะเปิด โอกาสให้นักเรียนได้รวบรวมแนวคิดที่มีอยู่แล้ว และมีความสัมพันธ์กับข้อที่กำลังจะเรียนให้เข้าไปเป็นหมวดหมู่ถ้าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ

ทดลองก็รวบรวมทั้งแนวคิด และความรู้การปฏิบัติด้วย กิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินไปด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยมีครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำหรือผู้เริ่มต้น ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถหาจุดเริ่มต้นได้

3. การอธิบาย (Explanation) ในขั้นตอนนี้ กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้จะมีการนำความรู้ที่รวบรวมมาแล้วในขั้นที่ 2 มาใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาหัวข้อใหม่กิจกรรมอาจประกอบด้วย การอ่าน และนำข้อมูลอภิปรายหรือการทดลองเพื่อรวบรวมข้อมูล

4. การลงข้อสรุป (Elaboration) ในขั้นตอนนี้เน้นกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้จากขั้นตอนที่ผ่านมาแล้ว ในขั้นที่ 2 และ 3 มาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจทักษะกระบวนการและความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่อาจเป็นการอภิปรายในกลุ่มของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่นักเรียนได้มีโอกาสได้ปรับความคิดของตนเองในกรณีที่ไม่มีสอดคล้องหรือความคลาดเคลื่อนจากกลุ่ม

5. การประเมินผล (Evaluation) เป็นกิจกรรมสุดท้ายจากการเรียนรู้โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินแนวคิดที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว โดยการประเมินผลด้วยตนเอง⁶¹

2.5.3 การสอนแบบบูรณาการ

การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นหนึ่งในรูปแบบของการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญเชื่อมโยงของแต่ละวิชาที่มีต่อกัน

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องได้รับการออกแบบที่เหมาะสมโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. เนื้อหาสาระประกอบด้วยหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาปัญหาหรือโจทย์ในการเรียนรู้
2. ทักษะกระบวนการคิด ครูต้องฝึกฝนเด็กให้มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ มีความเข้าใจในด้านการอ่าน การวิเคราะห์เป็นต้น

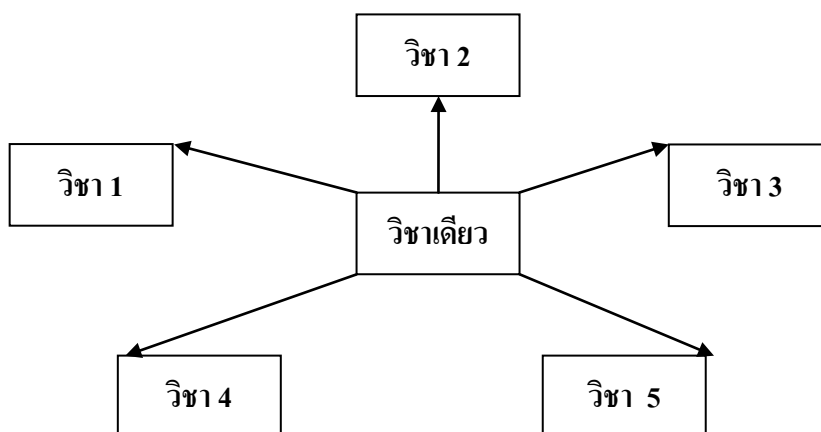
3. การประเมินผล พิจารณาจากผลงานของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะต่าง ๆ และกระบวนการคิด ครูอาจดูจากงานเรียงความ การทำชิ้นงาน การแสดงเดี่ยวของเด็ก โครงการงานจดบันทึก และการเข้าร่วมชั้นเรียนของผู้เรียน

ทั้งนี้องค์ประกอบข้างต้นของการเรียนรู้แบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาสาระการฝึกทักษะและกระบวนการคิดและการประเมินผลจะต้องทำอย่างเชื่อมโยงกับวิชาต่าง ๆ ด้วย

⁶¹ อินตา ศิริวรรณ ผศ.ดร.จิตวิทยาการเรียนการสอน,ภาควิชาการบริหารการศึกษา,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,หน้า 37-42.

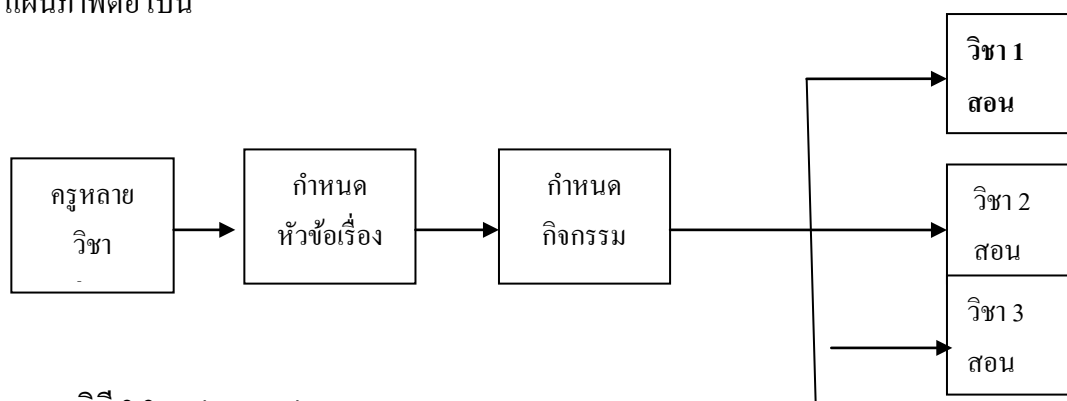
รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ

1. การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) การสอนแบบนี้ครูผู้สอนวิชาใดหนึ่งจะสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้ามา สอนโดยครูคนเดียวดังแผนภาพต่อไปนี้

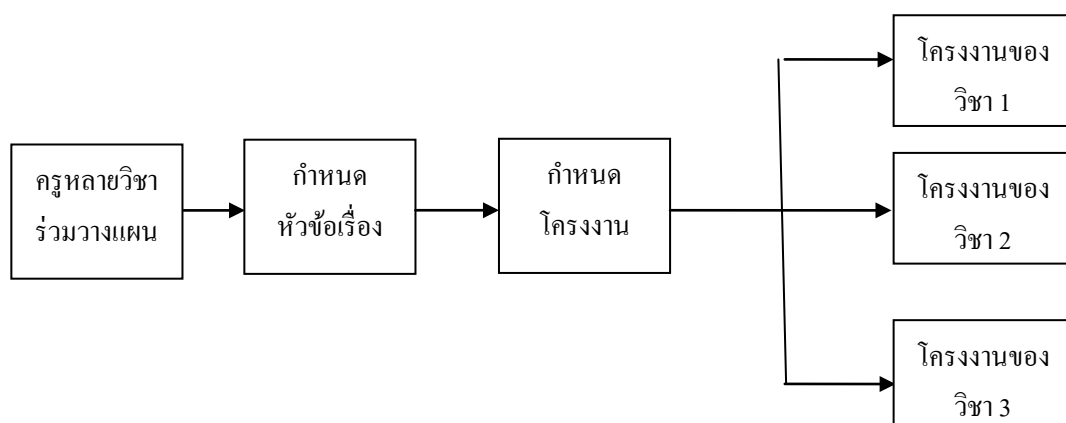
แผนภูมิที่ 2.1: แสดงการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก

2. การสอนบูรณาการแบบขนาน (Parallel Instruction) การสอนแบบนี้ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจากหลายวิชามาวางแผนการสอนร่วมกัน เพื่อรวมองค์ประกอบของหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เป็นเรื่องเดียวกันและครูแต่ละวิชาก็แยกกันไปสอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

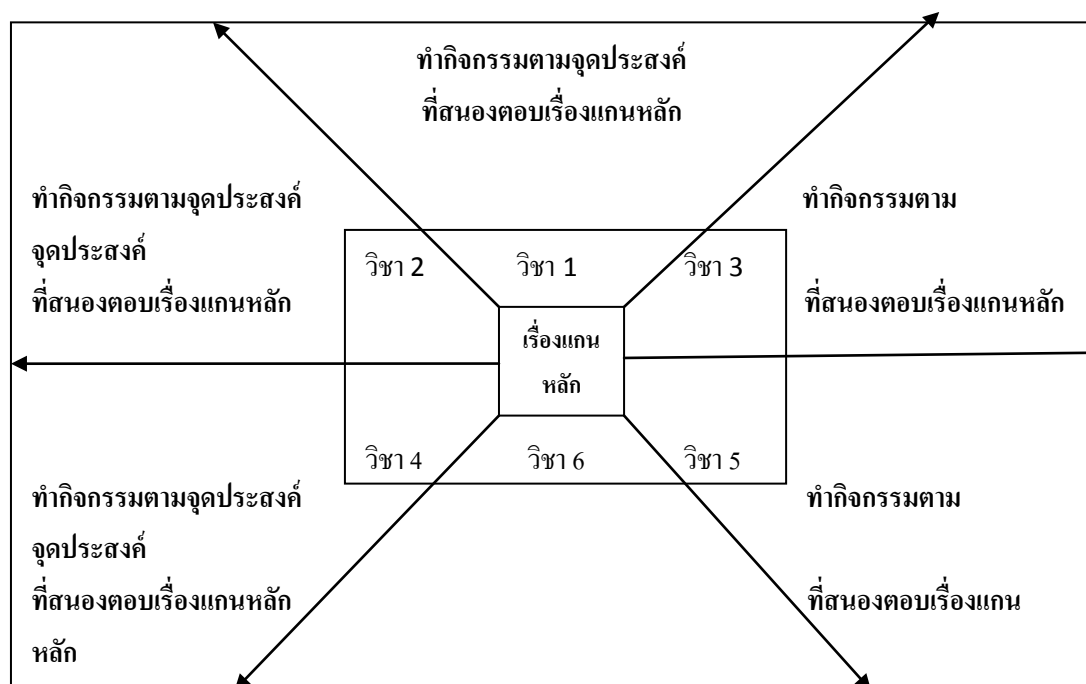
แผนภูมิที่ 2.2: แสดงการสอนบูรณาการแบบขนาน

3. การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Instruction) การสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกันกับแบบขนาน แตกต่างแต่เมื่อครูทุกคนร่วมกันวางแผนแล้วก็จะทำกำหนดโครงการ (Project) ร่วมกันด้วย โดยเชื่อมโยงสาระของวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และ แบบโครงการนี้ออกเป็น โครงการย่อย ของแต่ละวิชาและแยกกันสอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.3: แสดงการสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ

4. การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชา (Trans disciplinary Instruction) การสอนแบบนี้ครูแต่ละรายวิชาจะร่วมกันวางแผน ร่วมกันกำหนดหัวข้อเรื่อง กำหนดโครงการงาน และร่วมกันสอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.4: แสดงการสอนบูรณาการแบบข้ามวิชา

1. กำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) เริ่มต้นด้วยการนำจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มวิชาในระดับชั้นนั้น ๆ มาพิจารณาว่า จะประสงค์ของกลุ่มวิชาข้อใดบ้างที่จะนำมาจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันนั้น จากนั้นจึงตั้งหัวข้อเรื่องให้กลุ่มจุดประสงค์แต่ละกลุ่ม

2. ศึกษาหัวข้อเรียนรู้ (Topics) จะกระทำโดยคณะกรรมการจัดทำแผนการสอนร่วมกันพิจารณาว่า หัวข้อเรื่องต่าง ๆ ที่จะสอนในระดับชั้นนั้น ๆ มีกี่เรื่อง ควรมีหัวข้อเรียนรู้หรือประเด็นของสาระการเรียนรู้อะไรบ้าง

3. ขึ้นกำหนดผลของหน่วยการเรียนรู้ (Outcome) ผลของหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง จุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ โดยจะต้องกำหนดจุดประสงค์หรือผลลัพธ์ของการเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทักษะเจตคติตามรายการในจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาต่างๆ ที่นำมาบูรณาการ พร้อมกับพิจารณาค่านิยมขนบประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย

4. เขียนโครงการสอนหรือแผนการสอน ก่อนลงมือเขียนโครงการสอน ผู้เขียนหรือคณะกรรมการวางแผนการสอนจะต้องตรวจสอบกิจกรรมการสอนที่มีเสนอแนะไว้ในแต่ละรายวิชาที่เลือกมาบูรณาการ ตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของเรื่องกำหนดสุดท้ายพิจารณาเวลาเรียนจริงแล้วนำมาวางแผนการสอนให้หน่วยการเรียนกับเวลาเรียนจริงลงตัวพอดี โครงการสอนอาจประกอบด้วยสัปดาห์ที่ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (หัวข้อเรื่อง) หัวข้อการเรียนรู้ จุดประสงค์ของหน่วยกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล

5. ขึ้นวางแผนผังการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ คณะกรรมการวางแผนการสอนนำหัวข้อเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนมาวางแผนการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการไว้ให้เห็นชัดเจนอีกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการเขียนแผนการสอนต่อไป

6. ขึ้นดำเนินการเขียนแผนการสอน ขึ้นนี้นับเป็นขั้นการลงมือปฏิบัติการเรียนการสอนตามแผนงานโครงการและผังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่วางลำดับได้แล้วโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และภาคผนวก

7. ขึ้นทดลองใช้แผนการสอน เมื่อเขียนแผนการสอนจบแต่ละสัปดาห์ควรได้นำแผนการสอนเรื่องนั้น ๆ ไปใช้จริงถ้าพบสิ่งใดที่ยังติดขัดหรือขาดตกบกพร่องจะได้นำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

8.สรุปผลการเรียนการสอน การเขียนหัวข้อนี้ควรกระทำเมื่อครูสอนเสร็จแล้วโดยสรุปใน 2 ส่วนคือ

1. ระบุผลการประเมินการสอนของครูว่าเมื่อดำเนินการสอนตามแผนการสอนนี้แล้วมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรมีอะไรที่ควรปรับปรุงและน่าจะปรับปรุงอย่างไร

2. ระบุผลการประเมินการสอนของครูว่าเมื่อดำเนินการสอนตามแผนการสอนนี้แล้วมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรที่ควรปรับปรุงและน่าจะปรับปรุงอย่างไร

สรุป การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ให้ความสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางจากบทเรียนที่ได้ดำเนินการสอนได้มีหลักการสอนที่มีเจตนารมณ์ของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใดหรือยุคใดย่อมจะเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนให้มั่นคงเพื่อให้ทุกคนสามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง. สำหรับหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียน การสอน ดังต่อไปนี้

เกษิณี ผลประพุดิ ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียน เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง การเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับครู โดยที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมนั้น ๆ ให้กับผู้เรียนจะช่วยให้เกิดประสบการณ์⁶²

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมาย ของหลักสูตร จำต้องเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ เรียนรู้⁶³

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน มีความหมายกว้างกว่า การสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสอนด้วย เช่น การใช้ สื่อการสอน การจัดกิจกรรม ระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น⁶⁴

ละออ การุณวนิช และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน มีความหมายของการ สอนแคบอยู่เฉพาะเพียงแค่การให้ความรู้แก่นักเรียนการสอนจึงหมายความว่า เพียงแค่กิจกรรมที่ครู กระทำให้นักเรียนได้ความรู้แค่เพียงภายในห้องเรียนเท่านั้น ปัจจุบัน การสอนจึงมีความหมายกว้าง ออกไปตามหลักปรัชญาการศึกษาที่พึงยึดถือ⁶⁵

สรุปได้ว่า ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนนั้นๆ ให้กับผู้เรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ตาม จุดหมายของหลักสูตร จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จึงเป็นเรื่องที่ ครอบคลุมการเรียนการสอนกับประสบการณ์ และมักใช้ควบคู่กันไปเมื่อครูต้องการให้ ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน จึงเพียงแต่กิจกรรมที่ครูกระทำให้นักเรียนได้ ความรู้แต่เพียง ภายในห้องเรียนเท่านั้น

⁶² เกษิณี ผลประพุดิ , พฤติกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1,(จันทบุรี : สถาบันราชภัฏ รำไพพรรณี, 2543), หน้า 54.

⁶³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช , เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน, พิมพ์ครั้งที่ 15,(นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2542), หน้า 207 .

⁶⁴ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพ :พิมพ์ดี, 2542), หน้า143 –53.

⁶⁵ ละออ การุณวนิช และคณะ, วิธีการสอนทั่วไป, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ม.ป.ป.)

2.5.4 การจัดการเรียนการสอนมโนทัศน์

จอยส์และ วิลส์ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ นี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของ Bruner, กู๊ดนาว และ ออสติน เกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งใหม่และไม่ใช่อื่นๆนอกจากกัน⁶⁶

1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหา สาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจและสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นได้ด้วยตนเอง

2) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ขั้นที่ 1 ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับให้ผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล 2 ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนในการเลือกตัวอย่างข้อมูล 2 ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน, ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมอาจใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน , ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้ประกอบนำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน ขั้นที่ 2 ผู้สอนอธิบายหลักการในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธี การและลองให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ พอสมควร ขั้นที่ 3 ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่นจุดด้อยดังต่อไปนี้ นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการนำเสนอ ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแต่ละข้อมูล จนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่ชุดที่จะสอน ผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง 2 ชุด และค้นหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็ว แต่ใช้กระบวนการคิดน้อย ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใชตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใชตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ 1 ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละ ข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ข้อมูลที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการ

⁶⁶ ทิศนา ขัมมณี, ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของไทยเกี่ยวกับการคิดและพัฒนาการคิด ,ในวิทยาการด้านความคิด, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์,2544), หน้า 223.

ทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ว่าอย่างของสิ่งที่สอนทีละ 1 ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของ สิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสดึกมากขึ้น ,ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะตัวของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่ ผู้สอนต้องการสอน และทดสอบคำตอบของตนหากคำตอบของตนผิด ผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง ,ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือจำกัดความ ,ขั้นที่ 6 ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาคำตอบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตัวเองเนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โนทัศน์ จากการคิดวิเคราะห์ และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรง คือ จะเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจ มโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

2.5.5 การจัดการเรียนการสอนของกานเย (Gangnes Instructional Model)

กานเย อธิบายว่า ปรัชญาการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1 ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ

(1) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

(2) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)

(3) ภาษาหรือคำพูด (Verbal information)

(4) ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor skills)

(5) และเจตคติ (Attitude)

2) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาริชาณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการ เรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมองโดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบกานเย ประกอบด้วย การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม 9 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึง ความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี ขั้นที่ 2 การแจ้ง วัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง ขั้น ที่ 3 การ กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่ อยู่ในหน่วย ความจำระยะยาวให้ มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการ เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้ เดิม ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจะ จัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่าง ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ ของผู้เรียนขั้นที่5 การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียน สามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้นขั้น ที่6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง ความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียนซึ่งจะช่วยให้ทราบถึง สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นการให้การเสริมแรงแก่ ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน ขั้นที่ 9 การประ เเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อ ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด ขั้นที่ 9 การส่งเสริม การคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและใน สถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึก ซึ่งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการ เรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ ดังนั้นผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของ ข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

2.5.6 การจัดการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory model)

จอยส์และวิลส์⁶⁷ ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก 6 ประการเกี่ยวกับ

- 1) การตระหนักรู้ (Awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้นั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ
- 2) การเชื่อมโยง (Association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้
- 3) ระบบการเชื่อมโยง (Link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะ ไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้
- 4) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (Ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้นั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ขวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน
- 5) ระบบการใช้คำทดแทน
- 6) การใช้คำสำคัญ (Key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดี และ ได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นได้อีกในการเรียนการสอนสาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและนานโดยการดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ 1 การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ ประเด็นที่สำคัญให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ให้อ่านคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น ขั้นที่ 2การสร้างการเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหา ส่วนต่าง ๆ ที่ต้อง จด จำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำ ภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบาง ระจัน อยู่ จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบ้านบางประจัญเป็นคนกล้าหาญสัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้า คือสิงโต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วยคำ ภาพ หรือ ความหมายอื่น ๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน ขั้นที่ 3 การใช้จินตนาการ เพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริง ขั้นที่ 4 การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่าง ๆ จนกระทั่งจดจำได้การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบนอกจากจะช่วยให้

⁶⁷ อ้างแล้ว หน้า .

ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

สรุปว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

2.6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาและแนวทาง การแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดังต่อไปนี้

สุวิมล เอกอรุณ ได้วิจัยเรื่องสภาพปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เขต กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามทัศนะของครู และนักเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ครูและนักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 42 โรงเรียน เป็นครู 976 คน นักเรียน 4243 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย ผลการวิจัย พบปัญหาดังนี้ 1.ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน ครูมีความเห็นว่ามียุทธศาสตร์มากในเรื่องนักเรียน ไม่สนใจเรียนอย่างจริงจัง และโรงเรียนไม่สามารถติดตามผลนักเรียนในการนำเอาความรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ ในขณะที่นักเรียนเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่ครูมีความเห็น ว่าเป็นเรื่องที่มีปัญหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาวิชาศาสนาไม่เหมาะสมกับเวลาเรียนวิชาศาสนา คล้ายคลึงกับเนื้อหาที่นักเรียนเรียน ในโรงเรียนสามัญทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ในขณะที่นักเรียนเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุด 2.ด้านกิจกรรม ครูมีความเห็นว่าโรงเรียนมียุทธศาสตร์มากในเรื่องขาดความพร้อมด้าน อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมและโรงเรียนไม่มีทุนทรัพย์สนับสนุนเพียงพอ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่ครูมีความเห็นว่ามียุทธศาสตร์น้อย ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนขาดความริเริ่มในการจัดกิจกรรม เวลาในการจัดกิจกรรมมีน้อยเกินไป และเรื่องที่โดยเฉลี่ยแล้วครูมีความเห็น

ว่ามีปัญหาน้อยที่สุด คือ ไม่ได้รับความร่วมมือในการจัด กิจกรรมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อื่น ๆ ส่วนนักเรียนโดยเฉลี่ยแล้วเห็นว่าปัญหา ด้านกิจกรรมเป็นปัญหาน้อยที่สุดทุกด้าน⁶⁸

ยิ่งรัก น้ำใจทหาร ได้วิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระดับเทียบเท่าระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยชั้นเตรียม กับ ชั้นต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรม การวัดและ ประเมินผล กลุ่มการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน จากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เขต กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 37 โรง ประกอบด้วยผู้บริหาร 37 คน ครูชั้นต้น และชั้นเตรียม จำนวน 342 คน นักเรียนชั้นเตรียม จำนวน 1,479 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีปัญหาด้านการบริหารในเรื่องงบประมาณมีน้อยมากที่สุด และครูมีปัญหาด้านการ บริหารในเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรในเรื่องหลักสูตร เน้นความรู้มากกว่าการปฏิบัติ และเนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนและไม่สัมพันธ์กัน ด้านนักเรียน พบว่า มีปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องไม่มีเงินในการจัดกิจกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาด้านการเรียนในเรื่องเนื้อหาวิชาภาคบังคับ คล้ายคลึงกับที่โรงเรียนทำให้น่าเบื่อหน่าย⁶⁹

พิทักษ์ธำรง จากผลการวิจัย ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้านการจัดทำแผนการเรียนพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมจัดทำแผนการเรียน โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่หัวหน้าสาขาวิชาหัวหน้าแผนกด้านการจัดตารางสอน พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดตารางสอน ด้านการจัดอาจารย์เข้าสอน พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่สอนวิชาคอมพิวเตอร์ตามที่หัวหน้าสาขาวิชา/หัวหน้าแผนกจัดให้สอน ด้านการใช้เอกสาร/สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน พบว่าอาจารย์ใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น คอมพิวเตอร์ กระดานไวท์บอร์ด และซอฟต์แวร์ที่ใช้สอนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็น แผนการสอนรายวิชา หนังสืออ่านประกอบ ใบงาน เครื่องฉายข้ามศีรษะ แบบเรียน Sheet ตามลำดับ ด้านการจัดสถานที่ฝึกงาน พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นผู้เฝ้าการฝึกงานของนักศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ก่อนการสอนแต่ละครั้ง อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอน และ ก่อนการสอนในแต่ละภาคเรียน ส่วนใหญ่ ทำแผนการสอน เตรียมสื่อการสอน ทำใบงาน ทำ Sheet สอนตามลำดับ การสอนแต่ละครั้งใช้วิธีสอนโดยให้ฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติและควบคู่กับการสอน

⁶⁸ สุวิมล เอกอรุ, สภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพฯ, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 175-176.

⁶⁹ ยิ่งรัก น้ำใจทหาร, สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 39.

บรรยาย การสอนภาคทฤษฎีส่วนใหญ่ใช้เอกสาร สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นประจำทุกบทเรียน ในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้นักศึกษาฝึกปฏิบัติทุกครั้ง ในเนื้อหาที่ต้องฝึกปฏิบัติ การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเข้าร่วมประชุม สัมมนาครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า สัปดาห์แรกที่ทำการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ชี้แจงหลักเกณฑ์และกำหนดวิธีการวัดผลให้นักศึกษา ในการประเมินผล ส่วนใหญ่มีการประเมินผลหลังการเรียน ก่อนเรียน และระหว่างเรียนตามลำดับ การประเมินผลก่อนเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบปากเปล่า การประเมินผลระหว่างเรียน ประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งใกล้เคียงกับการตรวจผลงาน ประเมินผลหลังการเรียน ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบปฏิบัติ สอบข้อเขียน และตรวจผลงาน การสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผล ส่วนใหญ่อาจารย์สร้างเครื่องมือวัดผลเอง วิธีประเมินผล การสอนภาคปฏิบัติ ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบภาคปฏิบัติ และการสังเกต วิธีการวัดผลและประเมินผลวิชาชีพ ด้านคอมพิวเตอร์ พบว่า ใช้ประเมินวิธีการ ขั้นตอนการทำงานและชิ้นงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ ที่พบว่า ก่อนการสอน ครู-อาจารย์ผู้สอนจะชี้แจงหลักเกณฑ์และกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมตัว เตรียมความพร้อมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดจะได้ไม่เกิดปัญหาในภายหลัง ครู-อาจารย์ส่วนมากจัดให้มีการประเมินผลก่อนการเรียนเพื่อทราบพื้นฐานความรู้ของนักเรียนเพื่อที่จะได้สอนให้ถูกต้อง การประเมินผลก่อนเรียนส่วนมากใช้วิธีสอบข้อเขียน การประเมินผลระหว่างเรียน ส่วนมากใช้วิธีสอบข้อเขียน ตรวจผลงาน สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและสอบปฏิบัติ การประเมินผลหลังการเรียน ส่วนมากใช้วิธีสอบข้อเขียน ตรวจผลงาน และสอบปฏิบัติประโยชน์จากการเข้าเรียนมาก⁷⁰

กำจัด จันทรวงษ์โส ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตร 6 ระดับ ชั้นสูงของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับ ชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการ

⁷⁰ ศาคร พัทธกัธธารัง, “ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง พุทธศักราช 2546”, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549), หน้า 134.

สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยด้านเนื้อหาหลักสูตร อยู่ในระดับสูงสุด และด้านอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับต่ำสุด⁷¹

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีปัญหาที่คล้ายคลึงกันโดยมาก คือ วิธีการสอนของครู โดยมากใช้วิธีการบรรยายให้นักเรียนนั่งฟังแล้วทำตามที่ครูผู้สอนบนกระดาน พร้อมกันนี้ ครูผู้สอนก็ไม่ค่อยเต็มที่กับการจัดการเรียนการสอน เพราะส่วนมากต้องใช้งบประมาณของตัวเองเป็นค้ำ โดยผลเนื่องมาจากค่าน้ำและวัสดุอุปกรณ์ยังขาดแคลนมาก ทั้งนี้เพราะขาด งบประมาณในการดำเนินการ

ทวี ศันสนีพันธ์ และเดชา พวงงาม ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาสภาพ การจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความต้องการในการจัดการศึกษาของสงฆ์ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ผู้จัดการและครูสอนมีความเห็นดังนี้ ด้านสภาพการจัดการศึกษา ซึ่งควบคุมกระบวนการ 6 ด้านคือ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และวัสดุ ภัณฑ์ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านส่งเสริมและสนับสนุน ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยด้านที่เห็นว่า ดำเนินการมากกว่าด้านอื่นๆ คือด้านบุคลากร ด้านปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกันเช่นกัน โดยด้านที่เห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านบุคลากร ส่วนด้านความต้องการในการจัดการศึกษาโรงเรียนมีความต้องการบุคลากรปฏิบัติงานประจำจะได้รับบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการโดยการบริหารโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะเนื่องจากโรงเรียนไม่อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2537 และไม่ใช่วิทยาลัยรัฐบาลโดยตรงแต่เป็นโรงเรียนนี้สังกัดกรมศาสนา⁷²

สุแทน โคตรภูเวียง ได้ศึกษาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในภาคคณะศึกษา 9 ผลการวิจัยพบว่า 1. โครงสร้างบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในภาคคณะสงฆ์ 8 ส่วนใหญ่จะมีการบริหารที่คล้ายคลึงกันคือ เป็นแบบโครงสร้างสายงานหนักโดยมีผู้จัดการ เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รองลงมาครูใหญ่ หัวหน้าฝ่ายรับผิดชอบงานฝ่ายต่างๆ ลดหลั่นกันลง

⁷¹ กำจัด จันทรวงษ์โส, การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตร 6 ชั้นของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เขตกรุงเทพฯ, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

⁷² ทวี ศันสนีพันธ์ และเดชา พวงงาม, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขตการศึกษา 11”, ในเอกสารวิชาการ การวิจัยทางการศาสนา , (กรุงเทพฯ: กรมศาสนา, 2537), หน้า 79.

มาซึ่งมักจะมี 4 ฝ่าย คือ ชุรการ วิชาการศึกษาและปกครอง 2. ผู้บริหารครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานบริหารศึกษาทั้ง 6 ด้าน คือ วิชาการ บุคลากร ชุรการ กิจการนักเรียน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ระดับกลาง 3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารส่วนใหญ่เกิดจากโครงสร้างการบริหารขาดแคลนความชัดเจนแต่เกิดจากการขาดแคลนปัจจัยการบริหารที่สำคัญได้เงิน งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความสามารถทางศึกษา⁷³

มงคล สิทธิหล่อ⁷⁴ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาของโรงเรียนพรปริยัติธรรม แผนกสามัญในจังหวัดเชียงราย พบว่า ความพร้อมในการจัดการ ศึกษาด้านบุคลากรมีความเพียงพอในเชิงปริมาณแต่ขาดแคลนในเชิงคุณภาพด้านอาคารสถานที่มีความเพียงพอแต่ไม่เหมาะสมกับการใช้งาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณมีความขาดแคลนไม่เพียงพอส่วนสภาพการบริหารโรงเรียน ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุมงาน โรงเรียนได้ดำเนินงานควบคุมทุกด้านแต่ยังไม่สมบูรณ์โดย เฉพาะ โครงสร้างการบริหารยังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของการจัดการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ สำหรับสภาพการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนได้ดำเนินการ ด้านการวางแผนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพที่สามารถทำได้ยกเว้นด้านสื่อและนวัตกรรมโรงเรียน ดำเนินการน้อย ได้แก่การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย นอกจากนั้น โรงเรียนยังได้รับการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกน้อยเกินไป

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชา พระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความง่ายยากปานกลาง ด้านการบริหารโรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบไม่สนใจ ไม่อยากเรียนด้านผู้สอน มีส่วนร่วมทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจในทางบวกแก่นักเรียนอันได้แก่ บุคลิกภาพ และเทคนิคการสอน⁷⁵

กาญจนา เวชยนต์ ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริย ศึกษาศาสตร์ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์

⁷³ สุแทน โคตรภูเวียง “ การศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใน ภาคคณะ ศึกษา 9 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530),.

⁷⁴ มงคล สิทธิหล่อ การจัดการศึกษาของโรงเรียนพรปริยัติธรรม แผนก สามัญในจังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545),.

⁷⁵ กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ , ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา 1, (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร, 2537), หน้า 12.

เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสังกัดศึกษา ส402 และนักเรียนมีปัญหาในระดับปานกลาง ⁷⁶

นรา ตรีธัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า มีการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมาก ⁷⁷

ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เช่น รูปภาพ ⁷⁸

พระอภิเดช บุพลา ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิในภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 คือปัญหาด้านบริหารงานบุคคล เช่นการขาดครูผู้สอนที่ตรงสายงาน ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ เช่นงบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหา ด้านการวัสดุอุปกรณ์ เช่น ขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย และปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป เช่นขาดการประสานงานทั้งภายในและภายนอก ⁷⁹

จอห์น หน่อแก้ว ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพแบบบูรณาการของหลักสูตรวิชาชีพ เป็นการดำเนินงานพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมซึ่งมีองค์ประกอบ

⁷⁶ กาญจนา เวชชนด์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังกัดศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพ ฯ”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 72.

⁷⁷ นรา ตรีธัญญา, “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), หน้า 87.

⁷⁸ ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม) , “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพ ฯ”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต* , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัฒมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553), หน้า 77-79.

⁷⁹ พระอภิเดช บุพลา, “ *ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*”,การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547), หน้า 120.

ด้วยกันทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านจัดองค์กรดำเนินงาน ด้านบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงาน ด้านการดำเนินงาน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสถานที่ ด้านงบประมาณ และ ด้านหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัย ซึ่งแต่ละด้านมีการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ดำเนินงานจริงในสถานศึกษาและมี ติดตามปฏิบัติงานภายหลังการอบรมพบว่าผู้ได้รับการอบรมสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁸⁰

ทองสี บัวแก้ว ผลการวิจัย เรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนของนักศึกษาตามหลักสูตร วิชาชีพระยะสั้นกรมการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยสรรพวิชานครหลวงเวียงจันทน์” ผลการวิจัยโดยรวม อยู่ในปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านครูผู้สอนและ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ด้านเนื้อหา ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สภาพแวดล้อมและการบริการและด้านกิจกรรม การเรียนการสอน⁸¹

บุญชู ไชยสอน การวิจัยเรื่อง ผลการเรียนการสอนของนักเรียนอาชีวะในคณะ ศึกษาศาสตร์วิทยาลัยแห่งชาติลาวพบว่านักเรียนมีคะแนนที่ได้จากการเรียนการสอนการตรวจผล ประจำเดือน.ประจำภาคเรียนและสิ้นปีมีความก้าวหน้ามากโดยเฉพาะทางด้านการจัดการเรียน การสอนนั้นได้แสดงถึงการเรียนการสอนของลาวมีความก้าวหน้าและมีความเปลี่ยนแปลงขึ้น⁸²

เหนียว สีลาวงค์ ผลการวิจัย เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนของ นักศึกษาอาชีววิทยาลัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ของครูอาจารย์ผู้สอน ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ด้านพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น และด้านอาคาร สถานที่ ห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ นักเรียน มีความพึงพอใจต่อ สภาพแวดล้อมการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมากมี 2 ด้านเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้าน

⁸⁰ จอน หน่อแก้ว, ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิชาชีพแบบบูรณาการ ของหลักสูตรวิชาชีพ, (ศูนย์พัฒนา การงานวิชาชีพ แขวงอุดมชัย,ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2008) หน้า 149.

⁸¹ ทองสี บัวแก้ว, ผลการวิจัย เรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนของนักศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น กรมการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยสรรพวิชานครหลวงเวียงจันทน์ , (วิทยานิพนธ์, วิทยาลัยสรรพวิชานครหลวง เวียงจันทน์, 2007), หน้า 75.

⁸² บุญชู ไชยสอน “การวิจัยเรื่อง ผลการเรียนการสอนของนักเรียนกรมอาชีว ะ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยแห่งชาติลาว,” (กรมอาชีวศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว,ปี 2010), หน้า 50.

พฤติกรรมของครูอาจารย์ผู้สอน ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น และ ด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน⁸³

นางลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ ได้ศึกษาปัญหาเรื่องการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูสังคมศึกษา สอนในห้องเรียนธรรมดา ใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายใช้หนังสือเป็นสื่อและอุปกรณ์มากที่สุดครูขาดเทคนิคในการสอน ขาดทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์ โรงเรียนมีสื่อและอุปกรณ์การสอนน้อย ครูส่วนใหญ่ต้องการสื่อและอุปกรณ์การสอน ในด้านตัวผู้เรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงตัวครูผู้สอน และการจัดการเรียนการสอนโดยต้องการให้ครูผู้สอนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพร้อมกับการไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย⁸⁴

Adornetto ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับปรับปรุงผลการศึกษาของนักศึกษา พบว่า การปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพเกิดจากความพยายามในการร่วมมือกันของอาจารย์ ซึ่งมีความเห็นว่ามีคามจำเป็นในการปรับปรุงผลการศึกษาของนักศึกษาความพยายามในการพัฒนาวิชาชีพเป็นผลจากการวางแผนการพัฒนาดังต่อไปนี้เป้าหมายที่จะปรับปรุงผลการศึกษาของนักศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนหลัก คือ ผู้นำการสนับสนุนโดยชุมชนในขณะที่ปัจจัยเรื่องไม่มีเวลาให้กับการทำงานการเรียนรู้ร่วมและงบประมาณเป็นข้อจำกัดบทเรียนที่ได้รับที่สำคัญมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งระบุถึงความจำเป็นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับอาจารย์และนักศึกษา⁸⁵

⁸³ เหนียว ศีลวงศ์, “เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษาอาชีววิทยาลัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว”, *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 2545), หน้า 74.

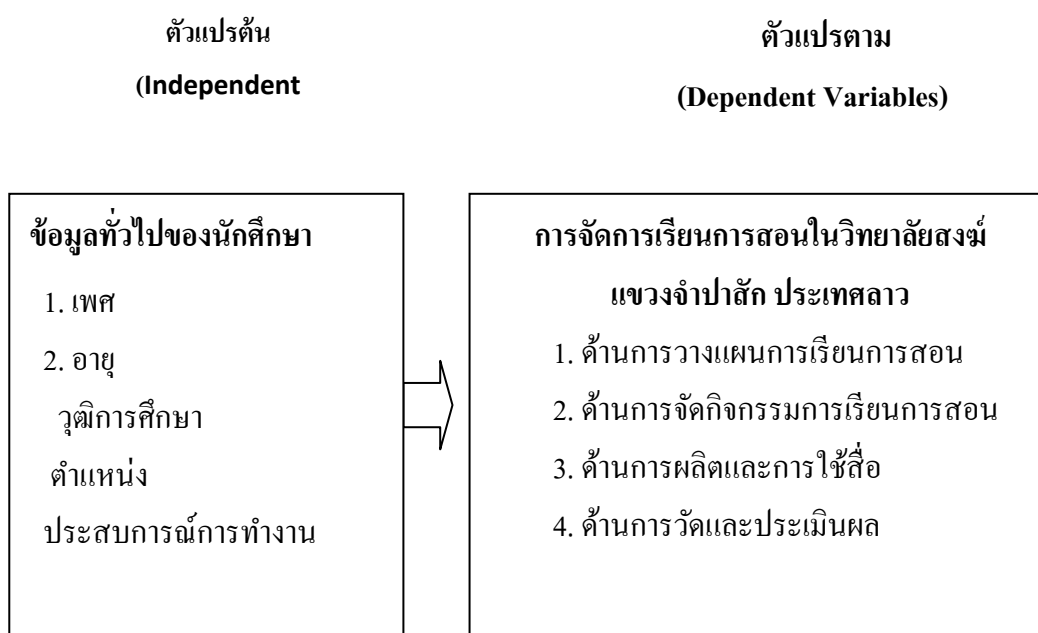
⁸⁴ นางลักษณ์ จันทรแสนโรจน์, ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร , *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 2539),

⁸⁵ Adornetto,D.S. *Uncovering Best Practices in Professional Development for improved student outcome: lessons learned from Three of Ohio’s Best* (DAI 60/02) Ph.D. Dissertation Abstract. The Ohio state Uninersity,1999.

สรุป การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ให้ความสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางจากบทเรียนที่ได้ดำเนินการสอนได้มีหลักการสอนที่มีเจตนารมณ์ของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใดหรือยุคใดย่อมจะเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนให้มั่นคงเพื่อให้ทุกคนสามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง.

2.7 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในวิทยาลัยสงฆ์วัดหลวงเมืองปากเซ แขวง จำปาสัก ซึ่งมีตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย